

Vad har hänt med Hallands hagar?

Jämförelse mellan ängs- och hagmarksinventeringen (1987-1991)
och ängs- och betesmarksinventeringen (2002-2004).
Meddelande 2006:24

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Karin Malm och Lisette Fritzon
Länsstyrelsen Halland (2006)
Meddelande 2006:24

Metod för jämförelsen utarbetad av Lisette Fritzon i samråd med Lena Berglund.
Underlagsmaterial för Kungsbacka, Varberg och Falkenbergs kommuner framtaget av Lisette Fritzon. Underlagsmaterial för Halmstad, Hylte och Laholms kommuner framtaget av Karin Malm.

Omslagsbild
Ljungheden vid Fjärås bräcka
Foto: Jeanette Hansson

Innehållsförteckning

Bakgrund och problem	s. 4
Metod	s. 4
Utvärdering	s. 6
Kungsbacka kommun	s. 8
Klass 1	s. 10
Ej aktuella	s. 10
Trendvisning	s. 11
Utstickande exempel	s. 12
Varbergs kommun	s. 14
Klass 1	s. 16
Ej aktuella	s. 16
Trendvisning	s. 17
Utstickande exempel	s. 18
Falkenbergs kommun	s. 19
Klass 1	s. 21
Ej aktuella	s. 22
Trendvisning	s. 22
Utstickande exempel	s. 23
Halmstads kommun	s. 24
Klass 1	s. 26
Ej aktuella	s. 27
Trendvisning	s. 27
Utstickande exempel	s. 28
Hylte kommun	s. 30
Klass 1	s. 32
Ej aktuella	s. 32
Trendvisning	s. 32
Utstickande exempel	s. 33
Laholms kommun	s. 35
Klass 1	s. 37
Ej aktuella	s. 37
Trendvisning	s. 38
Utstickande exempel	s. 39
Sammanfattning av jämförelsen	s. 41
Referenser	s. 45

Bakgrund och problem

Under perioden 1987 – 1991 inventerades sammanlagt 6 325,5 ha ängs- och hagmarker (ÄoH) fördelat på 563 områden i Hallands län. En ny inventering av ängs- och betesmarker (ÄoB) genomfördes under perioden 2002 – 2004. Man inventerade då 6 160 ha fördelade på 1 536 områden i Hallands län. I denna uppföljande inventering tog man med alla de tidigare objekten samt alla skiften med åtgärdsplan, betesmarker med yttäckande fornlämningar och nyckelbiotoper med hävdgynnade naturtyper. Ett fåtal områden inventerades också efter inkomna tips från andra källor. Förutom den värdefulla marken ovan ingick också restaurerbar mark (742,8 ha fördelat på 126 områden) och mark som blivit inaktuell eftersom den nästan helt förlorat sina värden (758,4 ha fördelat på 431 områden) i ängs- och betesmarksinventeringen.

En direkt jämförelse mellan dessa båda inventeringar är svår att göra då olika metoder använts. I ÄoH hade man en tendens att ta med lite större områden som omfattade ett flertal mindre områden med de egentliga värdena. En del områden togs med enbart för landskapsbilden. Vid ÄoB-inventeringen bröt man istället ut de små, värdefulla områdena och behandlade dem som enskilda objekt. Detta gör att det vid jämförelse mellan de båda inventeringarna ibland ser ut som att en stor areal värdefull mark har gått förlorad, när det kanske egentligen rör sig om relativt trivial mark som tidigare tagits med för att hålla ihop ett landskapselement med mindre fläckar av värdefull mark.

Att jämföra naturtypernas utbredning mellan de två inventeringstillfällena är svårt eftersom klassningen följer olika system. I ÄoH använde man sig av ett äldre system och angav inte areal för de olika vegetationstyperna, medan man i ÄoB använde sig av samma system som vid inventering av Natura 2000-områden. Här angav man arealen av de olika naturtyperna mer noggrant (tre decimaler). På grund av dessa metodskillnader har någon jämförelse av naturtypernas utbredning inte gjorts.

Vidare har man använt sig av olika klassningar för täckningsgraden av träd och buskar. I ÄoH-inventeringen slogs träd och buskar ihop och man använde sig av den relativt grovhuggna skalan: 0- 25 %, 25 – 50 %, 50 – 75 %, 75 – 100 %. I den uppföljande inventeringen särskiljdes trädens täckningsgrad från buskarnas och man använde sig av en mer finjusterad skala i jämna tiotals procent: 0 %, 10 %, 20 % o.s.v.

Metod

Under sommaren 2005 utarbetade Lisette Fritzson tillsammans med Lena Berglund en metod för att kunna jämföra krontäckning och hävdstatus. Omräkningen av ängs- och hagmarksobjektens krontäckning till ängs- och betesmarksobjekten ses i tabell 1 nedan.

Tabell 1. Omräkningstabell för krontäckning från äng och hage till äng och bete.

Ängs- och hagmark	Ängs- och betesmark
0 - 25 %	100 % i kategorin Inget - enstaka
25 - 50 %	50 % Inget - enstaka, 50 % Halvöppet - halvslutet
50 -75 %	100 % Halvöppet - halvslutet
75 -100 %	100 % Slutet

För att kunna jämföra krontäckningen från ÄoH, där träd och buskar slagits samman, med krontäckningen från ÄoB, där man särskiljt trädens och buskarnas täckningsgrad, har vi vid

jämförelsen alltid utgått från det som har den högsta graden av slutenhet (antingen träd eller buskar) i ÄoB-objektet. Därefter har vi på samma sätt beaktat täckningsgraden i kategorin ”halvöppet – halvslutet” och den procentandel som ”blivit över” har förts till kategorin ”inget – enstaka”. Se exempel i fig. 1 nedan.

Kronprojektion träd	
Inget - enstaka	60%
Halvöppet - halvslutet	40%
Slutet	0%

Kronprojektion buskar	
Inget - enstaka	70%
Halvöppet - halvslutet	10%
Slutet	20%

Krontäckning	
Inget - enstaka	40%
Halvöppet - halvslutet	40%
Slutet	20%

Fig. 1. Vid bedömningen av krontäckningen av träd och buskar utgick vi från kategorin ”slutet” och tog den högsta procentsatsen. Därefter beaktades kategorin ”halvöppet – halvslutet” på samma sätt. Resterande procent fördes till kategorin ”inget – enstaka”. Den nedre tabellen är alltså ett resultat av de båda övre, vilka kommer från ÄoB-inventeringen, och det är den som i sin tur jämförts med ÄoB-inventeringen.

Varje ängs- och hagmarksobjekt har jämförts med motsvarande ängs- och betesmarksobjekt vad gäller krontäckning och hävd med hjälp av uppgifter från Jordbruksverkets databas Tuva (<http://appl.sjv.se/tuva2/site/index.htm>). Uppgifterna finns i tabeller samlade kommunvis i bilagorna 1 – 6. I dessa tabeller redovisas objektnummer enligt ÄoB, objektnamn från de båda inventeringarna, naturvärdesklass från ÄoH och naturtyper från ÄoB. För Kungsbacka, Varbergs och Falkenbergs kommuner redovisas även natur- och vegetationstyper från ÄoH-inventeringen. Till varje objekt har inventeringsnoteringarna från ÄoB-inventeringen tillfogats, samt en kommentar om hur krontäckning och hävd förändrats. Om arealen för objektet ändrats har detta även noterats. Se exempel i fig. 2 nedan.

Halmstad Kommun:

Objekt nr:07F-LCL

Namn: Snöstorp (Röinge)

Naturvärdesklass: visst värde

Ängs och hagmark

Ängs- och betesmark

Naturtyp/er och vegetationstyp/er		
		.567 ha (6270, Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandiska gräsmarker), .333 ha (Kultiverad fodermark,)
Krontäckning		
Inget – enstaka	100 %	60 %
Halvöppet – halvslutet	0 %	40 %
Slutet	0 %	0 %
Hävd		
Välhävdad	25-50 %	40 %
Måttlig hävd	25-50 %	0 %
Ingen – Svag hävd	0 %	60 %

Kommentar: Området består av en gammal åker och en sydvästslänt. Åkern har naturaliserats till viss del, men slänten verkar ha fått en del extra näring från åkern.

Krontäckningen har ökat. Hävden har minskat. Arealen har minskat med 0,1 ha.

Fig. 2. Exempel på hur en jämförande tabell över objekt kan se ut. Naturvärdesklassen och namnet inom parentes är hämtat från ÄoH. Uppgifterna om hävd för ÄoH-objektet är hämtade från ett skikt i ArcView och krontäckningen är omräknad enligt tabell 1. Övriga uppgifter kommer från Jordbruksverkets databas Tuva.

Utvärdering

Vid diskussion inom KULM1¹ på länsstyrelsen bestämdes att man vid utvärderingen av ovanstående tabeller särskilt skulle rikta in sig på följande saker:

- Vad har hänt med de objekt som i ÄoH-inventeringen tillhörde klass 1 (högsta naturvärdesklass)? Hur stor andel tillhör klass 1 i Halland?
- Vad är det för objekt som har försvunnit, d.v.s. förts till kategorin ”ej aktuellt” i ÄoB-inventeringen? Finns det något område där många marker försvunnit på detta sätt?
- Hur stor areal har tillkommit i den senare inventeringen? Finns det något område där arealen ökat särskilt mycket?
- I hur många objekt går det åt ”rätt” respektive ”fel” håll? D.v.s. rätt håll är när hävden ökar och krontäckningen minskar och vice versa.
- Redovisningen sker kommunvis och intressanta eller utstickande exempel lyfts fram, t.ex. en socken där många marker nu förts till kategorin ”ej aktuellt”, eller där det finns särskilt många marker.

¹ Kompetensutveckling för Lantbrukare inom miljöområdet

Målet med utvärderingen är att kunna svara på frågorna:

- Har det försvunnit betesmark i Halland?
- Har betesmark tillkommit?
- Var har det tillkommit/försvunnit ängs-/betesmark?

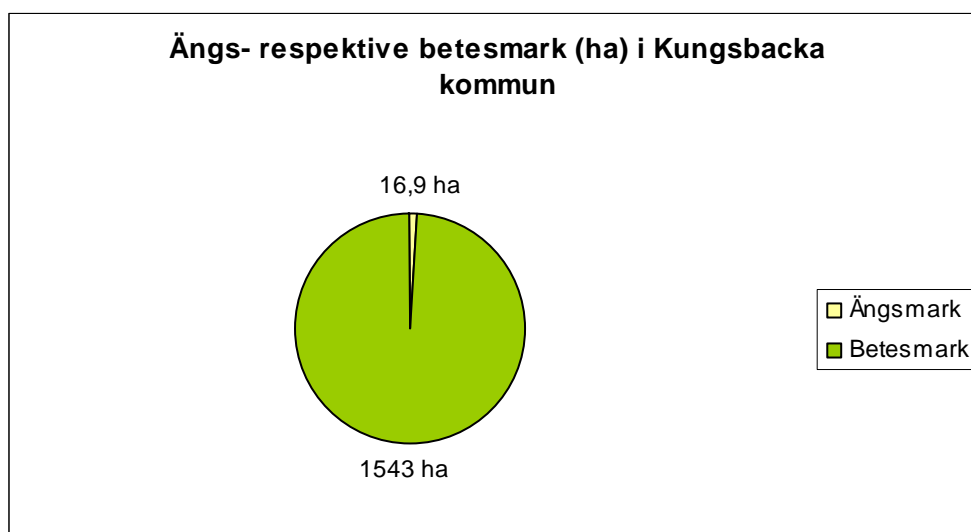
Resultatet är tänkt att kunna användas i uppsökande verksamhet för att kunna sätta in riktade åtgärder där det t.ex. finns värdefulla marker som är i behov av restaurering.

Kungsbacka kommun

Kungsbacka kommun berörs av två naturgeografiska regioner nämligen Norra Hallands och södra Bohusläns kust- och skärgårdsområde i väster samt Södra Västergötlands sprickdalsområde i öster. Den västliga regionen domineras av klippuddar och öar i skärgården. I skyddade lägen förekommer havsstrandängar. Skogarna består naturligt av lövträd och på hållmarkerna dominerar ek- och tallskog. Regionen har en typisk sprickdalstopografi och ligger under högsta kustlinjen vilket de stora arealerna kalt berg och dalarna täckta av finsediment vittnar om. Den östliga regionen har smalare sprickdalar som ligger glesare och höjdpartierna är mer sammanhängande. Jordbruksmarken är koncentrerad till dalgångarna och andra lättbrukade områden. I dalarna har även sjöar bildats. Landskapet präglas av vidsträckt barrskogar och ligger till största delen under högsta kustlinjen.

Kungsbacka kommun inventerades på sina ängs- och hagmarker under sommaren 1989. Totalt inventerades 1 772 ha fördelade på 74 områden. Vid den uppföljande ängs- och betesmarksinventeringen inventerades 2 050,6 ha fördelade på 213 områden. Denna ökning beror dels på att gamla objekt delats upp men också på att nya marker inventerats.

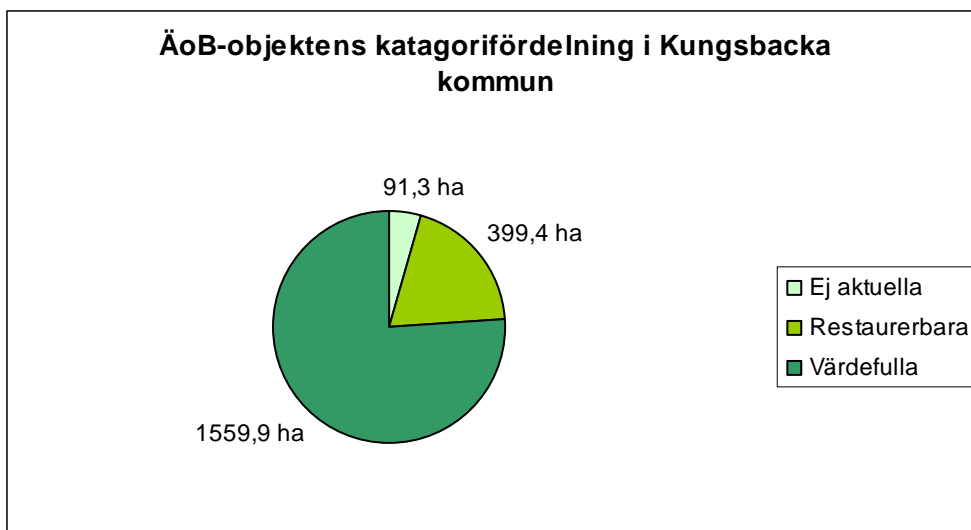
Arealen ängsmark uppgick vid den uppföljande inventeringen 2002-2004 till 16,9 ha (1 %) medan arealen som hävdades med betesdjur var 1 543 ha (99 %), se fig. 3. Det är endast de inventerade värdefulla markerna som syftas på här.

Fig. 3. Fördelningen ängs- respektive betesmark i Kungsbacka kommun vid ÄoB-inventeringen 2002-2004.

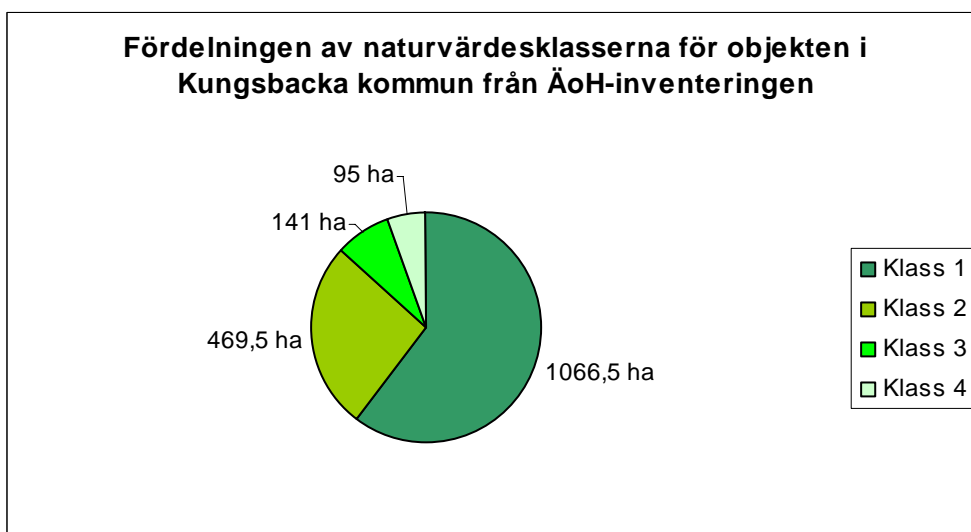
Ängs- och betesmarksobjekten delades in i tre kategorier: värdefull, restaurerbar och ej aktuellt. Skillnaden mellan de två sistnämnda kategorierna är att ett område räknas vara restaurerbart om man med en riktad åtgärd som återupptaget bete eller slätter kan få tillbaka markens värden inom en rimlig tidsperiod, vanligen ett till två år. Ett område som ej är aktuellt har utsatts för någon drastisk åtgärd som till exempel igenplantering med skog, kraftig igenväxning, upplöjning, schaktning, bebyggelse eller liknande som gjort att värdena försvunnit i stort sett helt från platsen. I figur 4 nedan ses hur ÄoB-objektens areal fördelade sig på de tre kategorierna i Kungsbacka kommun.

Fig. 4. Areal värdefull, restaurerbar samt ej aktuell mark i Kungsbacka kommun vid ÄoB-inventeringen 2002-2004.

Vid ÄoH-inventeringen delade man upp objekten på fyra naturvärdesklasser där 1 var den högsta och 4 den lägsta. I nedanstående diagram (fig. 5) ses hur markerna fördelade sig på de fyra klasserna vid ängs- och hagmarksinventeringen 1989.

Fig. 5. Arealens fördelning på de fyra naturvärdesklasserna vid ÄoH-inventeringen 1989 i Kungsbacka kommun.

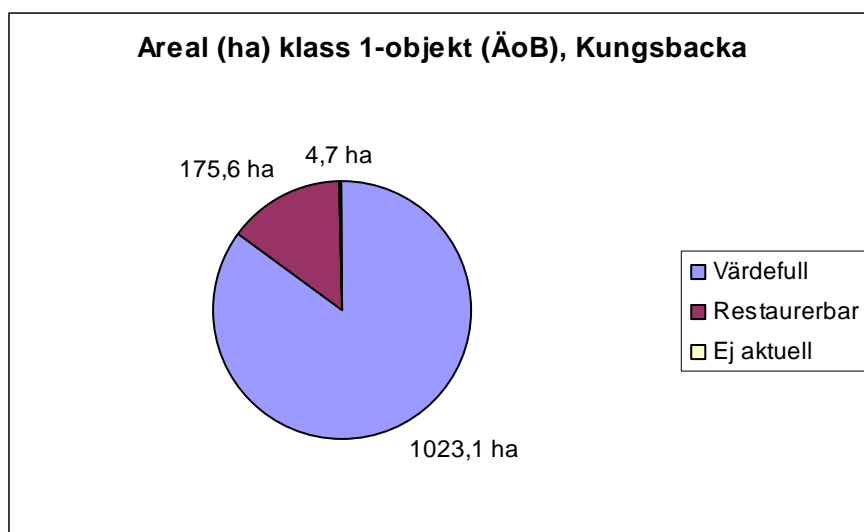
7 av Kungsbacka kommuns naturreservat överlappar ÄoH-objekt och 6 reservat överlappar dessutom ÄoB-objekt. Totalt rör det sig om 37 ÄoH-objekt och 45 ÄoB-objekt. Vilka reservat som berörs ses i tabell 2 nedan.

Tabell 2. Naturreservat som överlappar ÄoH- och ÄoB-objekt i Kungsbacka kommun.

	ÄoH	ÄoB
Sandsjöbacka	2	2
Vallda sandö	6	6
Hördalen	1	
Fjärås bräcka	3	5
Kungsbackafjorden	18	18
Hållsundsudde-Sönnerbergen	6	13
Malön	1	1
	37	45

Klass 1-objekt

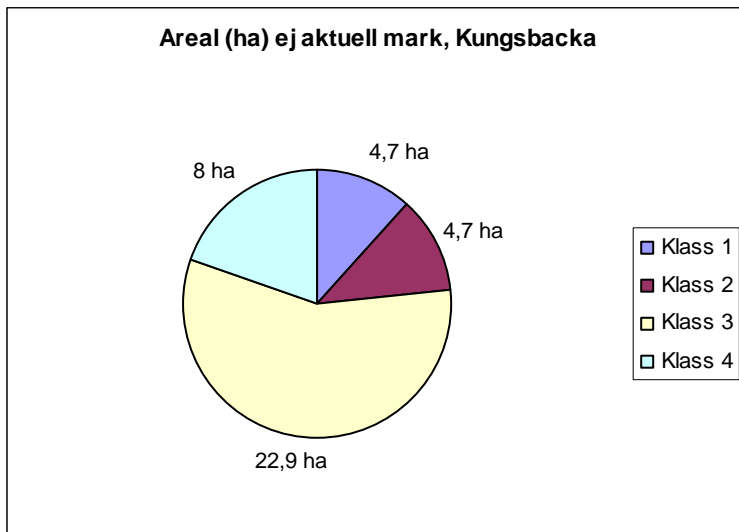
38 st objekt i ÄoB-inventeringen ingår fortfarande i områden som i ÄoH-inventeringen bedömts till högsta naturvärdesklass. 32 av dessa är fortfarande värdefulla, 5 är restaurerbara och 1 är ej aktuellt. Det sista är en igenväxt havsstrandäng i By i Ölmevalla socken. Av de fem restaurerbara objekten ligger 4 i Onsala och 1 i Släp. Totalt sett så har klass 1-objekten minskat, men då ska man komma ihåg att nya marker, som kanske skulle ha bedömts till klass 1 enligt ÄoH, kan ha tillkommit i den nya inventeringen. Cirkeldiagrammet i figur 6 nedan visar vad som har hänt med klass 1-objekten i Kungsbackas kommun. Arealen är tagen från ÄoB-inventeringen.

Fig. 6. Diagrammet ovan visar vad som har hänt med klass 1-objekten i Kungsbacka kommun. Arealen är hämtad från ÄoB-inventeringen.

Ej aktuella

34 ÄoH-objekt har förts till kategorin ”ej aktuellt”. Många av de inventerade ÄoH-markerna var också på fallrepet redan vid den första inventeringen. Detta kan ses i nedanstående diagram där den största andelen marker som inte längre är aktuella tidigare tillhört naturvärdesklass klass 3 – den näst lägsta naturvärdesklassningen. Något oroväckande är dock att ungefär en fjärdedel av markerna tidigare tillhört klass 1 och 2. De marker som ingått i ÄoH-inventeringen och som nu tillhör kategorin ”ej aktuellt” visas i diagrammet i figur 7. Arealerna är baserade på objekten vid ÄoB-inventeringen.

Fig. 7. Areal ej aktuell mark i Kungsbacka kommun (40,3 ha). Arealen är hämtad från ÄoB-inventeringen. Den största andelen har tillhört klass 3 följt av klass 4. Lika stor areal har tillhört klass 1 som klass 2.

Trendvisning

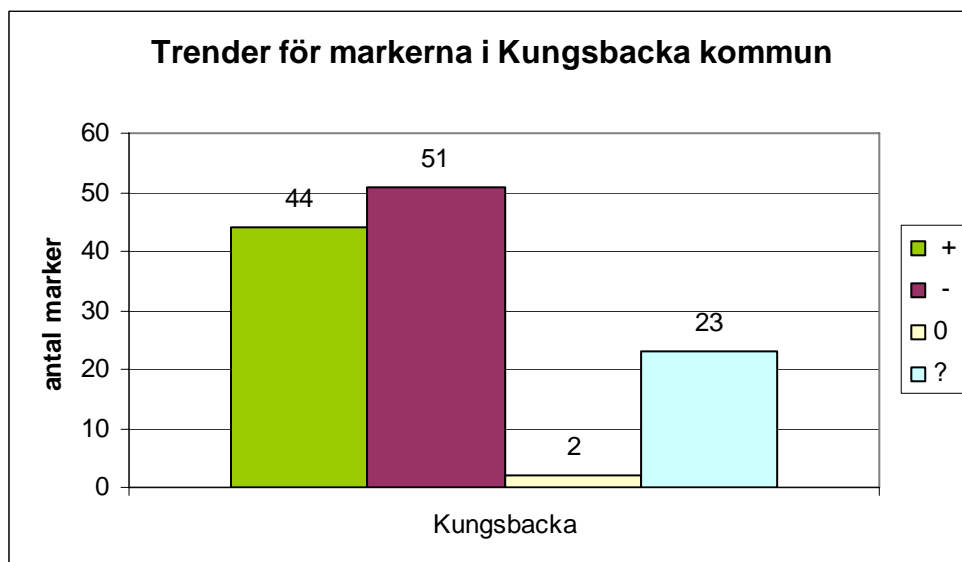
För att ge en bild av hur det går för markerna i kommunen sammanställdes en lista där krontäckningens och hävdens utveckling utvärderades för varje objekt. Ökad hävd och minskad krontäckning räknades som positivt för marken, medan minskad hävd och ökad krontäckning bedömdes som negativt. I vissa fall förekom ökad hävd men samtidigt ökad krontäckning. Detta har ändå bedömts som positivt för marken eftersom det på längre sikt kan innebära att krontäckningen ändå kommer att minska som en följd av en god hävd. På omvänt vis har en minskad hävd men också en minskad krontäckning bedömts som negativt för marken eftersom den minskade hävden kan leda till igenväxning. I vissa fall förekom ingen förändring alls och i vissa fall saknades uppgifter från endera inventeringen.

I tabell 3 nedan förklaras hur bedömningen gjorts. Krontäckningen kräver en tydligare förklaring. Ett ”+” i kolumnen för krontäckning betyder att täckningsgraden har *minskat*, alltså att den har utvecklats på ett sådant sätt att det har blivit *positivt* för marken. Likaså betyder ett ”-” i samma kolumn att krontäckningen ökat så att den utgör en negativ påverkan på marken.

Tabell 3. Förklaring av bedömningsgrunderna.

Hävd	Krontäckning	Bedömning
+	+	+
+	0	+
+	-	+
+	?	+
-	-	-
-	0	-
-	+	-
-	?	-
0	0	0
?	?	?

51 objekt i Kungsbacka kommun uppvisar en negativ trend medan 44 objekt har en positiv utveckling. För två av objekten har hävdsituationen och krontäckningen inte förändrats. I figur 8 nedan ses hur utvecklingen gått för de ÄoB-objekt som kunnat jämföras med den gamla ÄoH-inventeringen. De marker som är restaurerbara eller ej aktuella räknas till kategorin ”-” eftersom deras utveckling varit negativ. Arealen har inte beaktats i utvärderingen utan stapeldiagrammet visar endast på antalet objekt.

Fig. 8. Utvecklingen för markerna i Kungsbacka kommun. 51 av de jämförda objekten visar en negativ trend medan 44 har en positiv utveckling. 2 objekt är oförändrade medan 23 objekt ej har gått att bedöma eftersom uppgifter saknats i endera inventeringen.

Utstickande exempel

Följande uppgifter är tagna från Tuva och är inte ett direkt resultat från jämförelsen mellan ÄoH och ÄoB. Man kan ändå sluta sig till att siffrorna visar en generell trend som troligen skulle kunna gälla även för ÄoH-objekten i respektive socken.

Onsala

Totalt har 49 värdefulla marker inventerats i ÄoB i Onsala socken och den sammanlagda arealen är 350,8 ha, varav 7 ha är ängsmark och 343,8 ha är betesmark. 5 marker (15 ha) tillhör kategorin ”ej aktuellt” och 13 objekt på sammanlagt 197,9 ha är restaurerbara. En stor del av markerna (36 %) är restaurerbara. Om dessa restaureras och återfår sina värden kan den värdefulla markens areal öka med nästan 200 ha. En anledning till att så många marker har försvunnit i Onsala kan vara det kraftiga exploateringsstrycket, när nya bostäder byggs blir det svårare att bedriva lantbruk med betande djur. Många av de nya bostäderna är dock hästgårdar och här finns en outnyttjad potential för att hävda naturbetesmarkerna.

Vallda

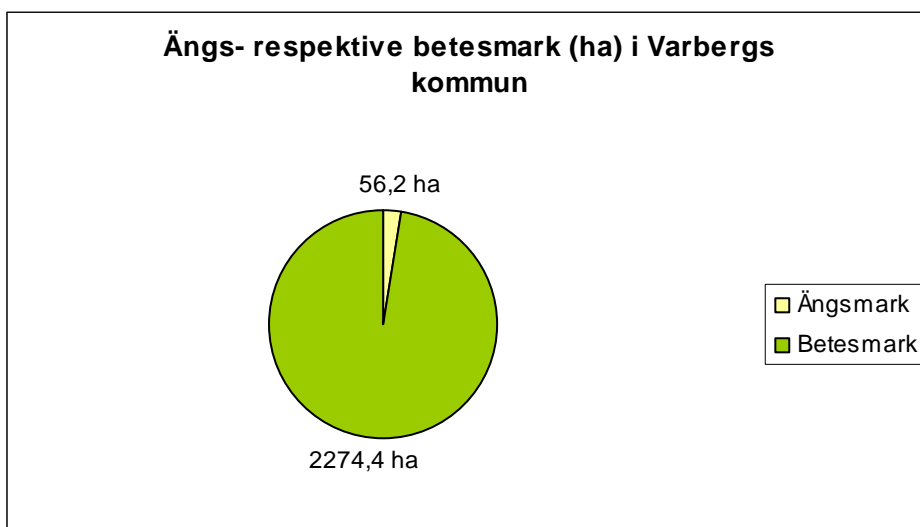
I Valldas socken har man totalt inventerat 16 objekt i ÄoB med en sammanlagd area på 262,5 ha. Av dessa är 4 objekt (23,1 ha) restaurerbara medan 1 objekt (0,2 ha) ej längre är aktuellt. 12 marker med en sammanlagd areal på 239,4 ha räknas som värdefulla. Alla dessa marker hävdas med bete och har en medelareal på ungefär 20 ha vilket får anses som ett relativt stort värde. Det är endast en mycket liten del av den inventerade arealen som ej är aktuell. Stora sammanhängande betesmarker utgör i sig ett värde. Storleken gör att de är lätta att bevara, de märks i landskapet och kan erbjuda tillräckligt med bete för ett stort antal djur. En stor betesmark kan också delas in i mindre fällor om man vill styra betestrycket i vissa delar av marken. En liten betesmark kan inte delas upp på samma sätt eftersom den då inte ger tillräckligt med bete.

Varbergs kommun

Varberg berörs av tre naturgeografiska regioner. Väröhalvön tillhör Norra Hallands och södra Bohusläns kust- och skärgårdsområde (se beskrivning under Kungsbacka kommun) medan kustslätten tillhör Södra Hallands kustland. Denna region har slättlandskaraktär med zoner av mer kullig terräng. Sandiga och leriga sedimentjordar täcker slättlandet och kalt berg saknas i stort sett. Regionen ligger till största delen under högsta kustlinjen. Längs kusten dominerar sandiga havsstränder med dynområden i söder. Regionen omfattas av den nemorala vegetationszonen, som ingår i det mellaneuropeiska lövskogsområdet. Östra delen av Varbergs kommun ingår i Sydsvenska höglandet och smålandsterrängens myrrika västsida. Denna region kännetecknas av hög nederbörd och många våtmarker. Jordarten är morän och området är fattigt på finsediment och berg. Regionen, som ligger till största delen över högsta kustlinjen, är barrskogsdominerad.

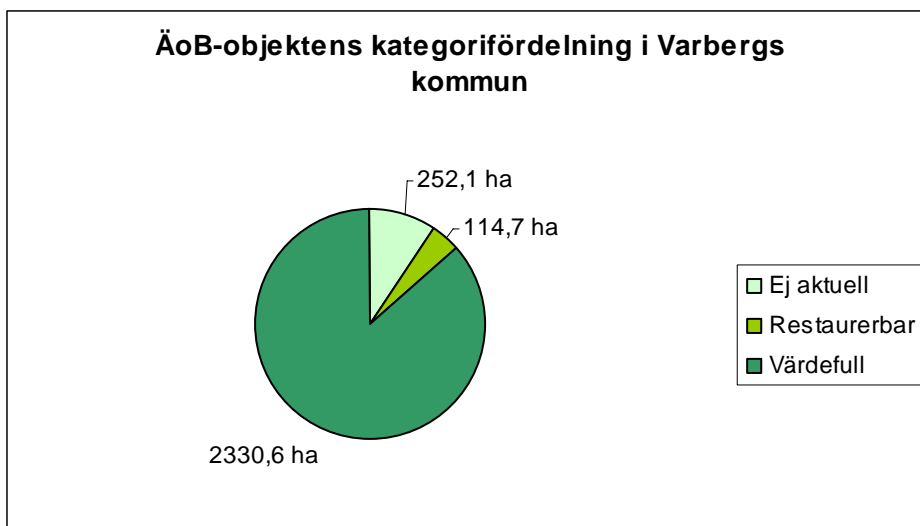
Varbergs kommun inventerades på sina ängs- och hagmarker under sommaren 1990. Totalt besöktes 124 områden med en sammanlagd areal på 2 049,5 ha. Vid den uppföljande inventeringen 2002-2004 besöktes 500 objekt med en sammanlagd areal på 2 697,4 ha. Anledningen till ökningen är att många gamla objekt splittrats upp till nya ÄoB-objekt och att man även inventerat helt nya marker.

Vid ÄoB-inventeringen fann man att 56,2 ha (2 %) av den inventerade värdefulla marken bestod av ängsmark medan 2 274,4 ha (98 %) hävdades genom bete, se figur 9 nedan.

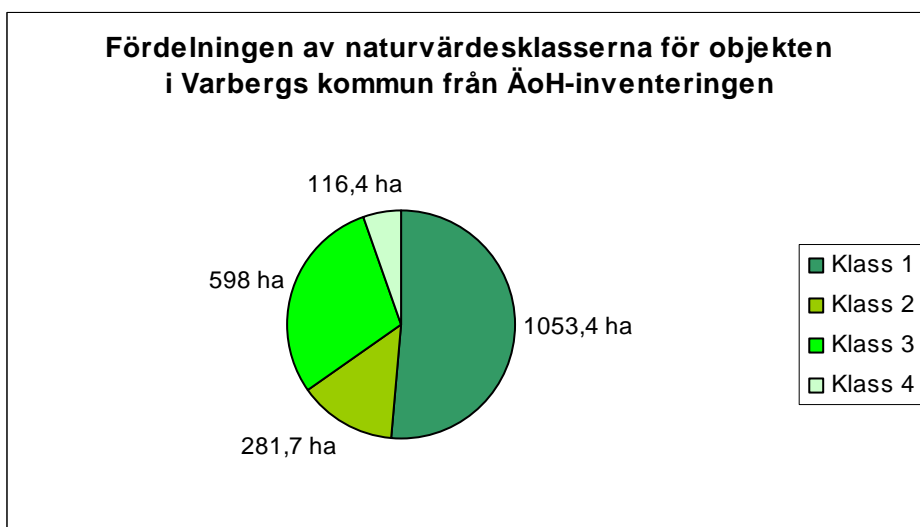
Fig. 9. Fördelningen ängs- respektive betesmark i Varbergs kommun vid ÄoB-inventeringen 2002-2004.

Ängs- och betesmarksobjekten delades in i tre kategorier: värdefull, restaurerbar och ej aktuellt. Skillnaden mellan de två sistnämnda kategorierna är att ett område räknas vara restaurerbart om man med en riktad åtgärd som återupptaget bete eller slätter kan få tillbaka markens värden inom en rimlig tidsperiod, vanligen ett till två år. Ett område som ej är aktuellt har utsatts för någon drastisk åtgärd som till exempel igenplantering med skog, upplöjning, schaktning, bebyggelse eller liknande som gjort att värdena försvunnit helt från platsen. I figur 10 nedan ses hur ÄoB-objektens areal fördelade sig på de tre kategorierna i Varbergs kommun.

Fig. 10. Areal värdefull, restaurerbar samt ej aktuell mark i Varbergs kommun vid ÄoB-inventeringen 2002-2004.

Vid ÄoH-inventeringen delade man upp objekten på fyra naturvärdesklasser där 1 var den högsta och 4 den lägsta. I nedanstående diagram (fig.11) ses hur markerna fördelade sig på de fyra klasserna vid ängs- och hagmarksinventeringen 1990.

Fig. 11. Arealens fördelning på de fyra naturvärdesklasserna vid ÄoH-inventeringen 1990 i Varbergs kommun.

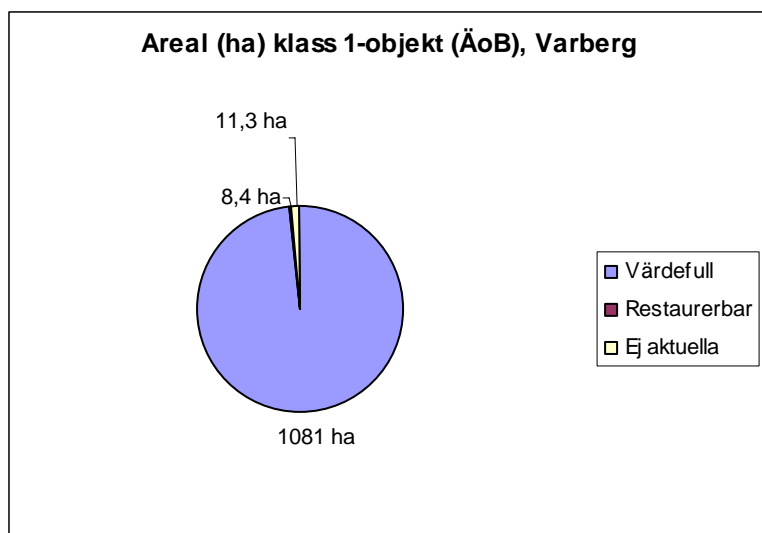
11 av Varbergs kommuns naturreservat överlappar ÄoB-objekt. 9 av dessa överlappar även ÄoH-objekt. Totalt är det 29 ÄoB-objekt och 12 ÄoH-objekt som berörs av naturreservaten. Vilka reservat det rör sig om ses i tabell 4 nedan.

Tabell 4. Naturreservat som överlappar ÄoH- och ÄoB-objekt i Varbergs kommun.

	ÄoH	ÄoB
Vendelsöarna	2	5
Biskopshagen	1	1
Balgö	1	2
Getteröns fågelreservat	1	6
Västra Getterön	1	1
Gamla Varberg	2	1
Årnäsudden	1	1
Gamla Köpstad (norra)	1	2
Gamla Köpstad (södra)	2	4
Skärbäck		5
Byaberget-Holma ö		1
	12	29

Klass 1-objekt

44 st objekt i ÄoB-inventeringen ingår fortfarande i områden som i ÄoH-inventeringen bedömts till högsta naturvärdesklass. 41 av dessa är fortfarande värdefulla, 1 st restaurerbar och 2 är ej aktuella. De två sista är dels en igenväxt havsstrandäng i Västra Bua i Kungsäter socken och dels en före detta öppen hagmark i Borrås i Nösslinge socken. Det restaurerbara objektet är i Hultakullen i Värö. Totalt sett så har klass 1-objekten minskat, men då ska man komma ihåg att nya marker, som kanske skulle ha bedömts till klass 1 enligt ÄoH, kan ha tillkommit i den nya inventeringen. Cirkeldiagrammet i figur 12 nedan visar vad som har hänt med klass 1-objekten i Varbergs kommun. Arealen är tagen från ÄoB-inventeringen.

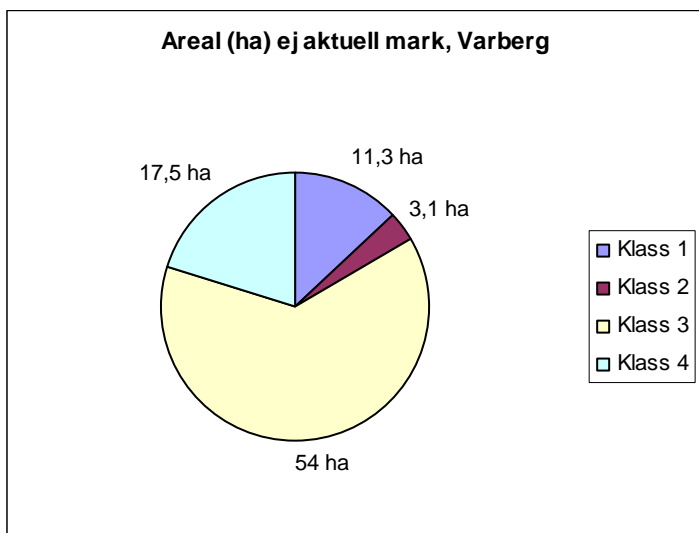
Fig. 12. Diagrammet ovan visar vad som har hänt med klass 1-objekten i Varbergs kommun. Arealen är hämtad från ÄoB-inventeringen.

Ej aktuella

34 ÄoH-objekt har förts till kategorin ”ej aktuellt”. Många av de inventerade ÄoH-markerna var också på fallrepet redan vid den första inventeringen. Detta kan ses i nedanstående diagram där den största andelen marker som inte längre är aktuella tidigare tillhört natur-

värdesklass 3 – den näst lägsta naturvärdesklassen. Det är alltså övervägande, 83 %, av markerna som har lägre naturvärden som nu har blivit klassade som ej aktuella. Något oroväckande är dock att det är en så mycket större mängd av de objekt som tidigare tillhört klass 1 som nu ej längre är aktuella jämfört med före detta klass 2 objekt. De marker som ingått i ÄoH-inventeringen och som nu tillhör kategorin ”ej aktuellt” visas i diagrammet i figur 13. Arealerna är baserade på objekten vid ÄoB-inventeringen.

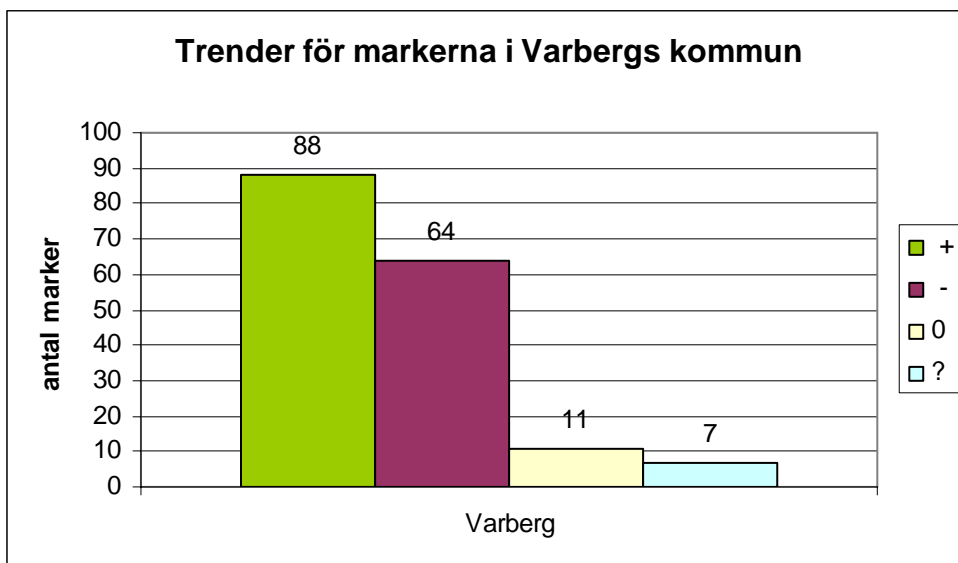

Fig. 13. Areal ej aktuell mark i Varbergs kommun (85,9 ha). Arealen är hämtad från ÄoB-inventeringen. Den största andelen har tillhört klass 3 följt av klass 4. Det är alltså inte övervägande trivial mark som försvunnit. En större areal härrör från klass 1 än den som tidigare varit klass 2.

Trendvisning

För att ge en bild av hur det går för markerna i kommunen sammanställdes en lista där krontäckningens och hävdens utveckling utvärderades för varje objekt. Ökad hävd och minskad krontäckning räknades som positivt för marken, medan minskad hävd och ökad krontäckning bedömdes som negativt. I vissa fall förekom ökad hävd men samtidigt ökad krontäckning. Detta har ändå bedömts som positivt för marken eftersom det på längre sikt kan innebära att krontäckningen ändå kommer att minska. På omvänt vis har en minskad hävd men också en minskad krontäckning bedömts som negativt för marken eftersom den minskade hävden kan leda till igenväxning. I vissa fall förekom ingen förändring alls och i vissa fall saknades uppgifter från endera inventeringen.

64 objekt i Varbergs kommun uppvisar en negativ trend medan 88 objekt har en positiv utveckling. För 11 av objekten har hävdsituationen och krontäckningen inte förändrats. I figur 14 nedan ses hur utvecklingen gått för de ÄoB-objekt som kunnat jämföras med den gamla ÄoH-inventeringen. De marker som är restaurerbara eller ej aktuella räknas till kategorin ”-” eftersom deras utveckling varit negativ. Arealen har inte beaktats i utvärderingen utan stapeldiagrammet visar endast på antalet objekt.

Fig. 14. Utvecklingen för markerna i Varbergs kommun. 88 av de jämförda objekten visar en positiv trend medan 64 har en negativ utveckling. 11 objekt är oförändrade medan 7 objekt ej har gått att bedöma eftersom uppgifter saknats i endera inventeringen.

Utstickande exempel

Följande uppgifter är tagna från Tuva och är inte ett direkt resultat från jämförelsen mellan ÄoH och ÄoB. Man kan ändå sluta sig till att siffrorna visar en generell trend som troligen skulle kunna gälla även för ÄoH-objekten i respektive socken.

Veddige

Totalt har 18 värdefulla marker inventerats i ÄoB i Veddige socken och den sammanlagda arean är 117,5 ha, varav hela 52,2 ha är ängsmark och 65,3 ha betesmark. 4 marker (2,3 ha) tillhör kategorin "ej aktuellt". 1 objekt på 3,3 ha är restaurerbart. Andelen ängsmark är stor i denna socken, hela 44 %, vilket är klart över medel. Det är också relativt liten areal som ej längre är aktuell eller restaurerbart. Ängsmarken består av **ett** område som är en strandäng. Denna var troligen åkermark och strandängen bildades då sjön Veselången sänktes på 1850-talet. Det mesta slås med "traktorslätter". Området är viktigt som rast- och häckningslokal för många fåglar.

Rolfstorp

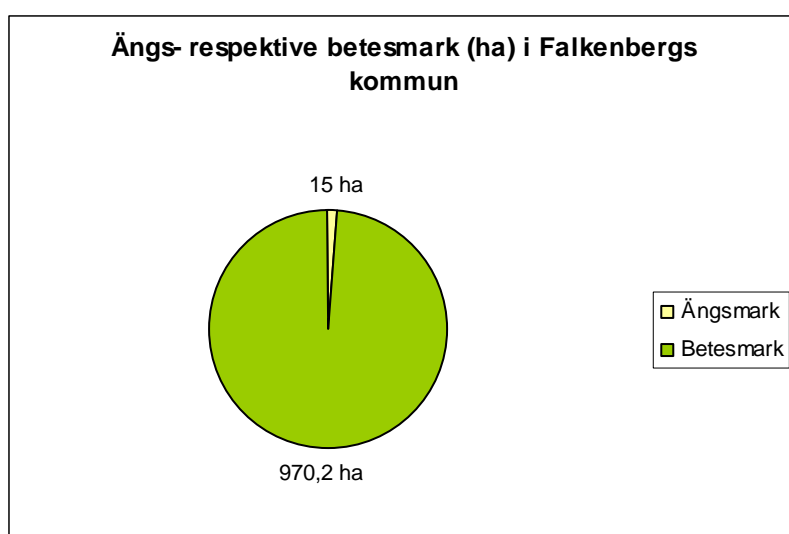
I Rolfstorps socken har man totalt inventerat 22 objekt i ÄoB med en sammanlagd area på 31,8 ha. Av dessa är 1 objekt (0,8 ha) restaurerbart. De aktuella markerna i Rolfstorp har en areal på 31 ha och alla dessa marker hävdas med bete. 18 objekt med en sammanlagd areal på 29,5 ha är ej längre aktuella, alltså en nästan lika stor areal som de värdefulla markerna har. Det är alltså en stor del av betesmarkerna i Rolfstorp som försvunnit sedan ÄoH-inventeringen gjordes.

Falkenbergs kommun

Falkenbergs kommun berörs av två naturgeografiska regioner, dels Södra Hallands kustland och dels Sydsvenska höglandets och smålandsterrängens myrrika västsida. Båda dessa regioner finns beskrivna under Varbergs kommun.

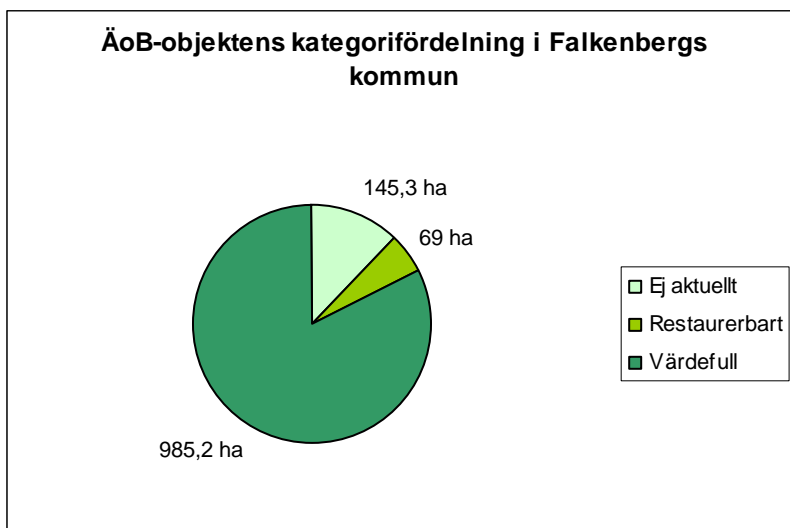
Under sommaren 1988 inventerades Falkenbergs kommun på sina ängs- och hagmarker. Resultatet blev 900,5 ha fördelat på 121 objekt. Vid den uppföljande inventeringen 2002-2004 var motsvarande siffror 1 199,5 ha fördelade på 590 objekt. Orsaken till ökningen är att många objekt har delats upp på nya ÄoB-objekt samt att nya marker inventerats.

15 ha (2 %) av de inventerade värdefulla markerna befanns vara hävdade med ängsskötsel medan 970,2 ha (98 %) hävdades med bete, se figur 15 nedan.

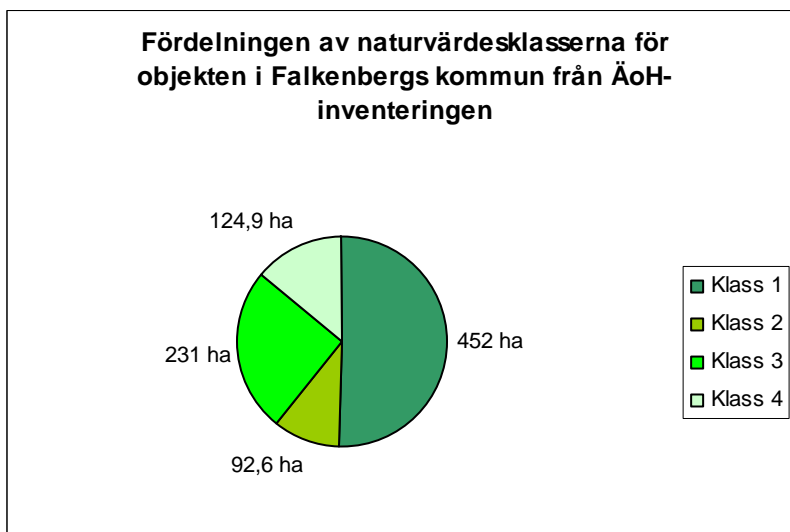
Fig. 15. Fördelningen ängs- respektive betesmark i Falkenbergs kommun vid ÄoB-inventeringen 2002-2004.

Ängs- och betesmarksobjekten delades in i tre kategorier: värdefull, restaurerbar och ej aktuellt. Skillnaden mellan de två sistnämnda kategorierna är att ett område räknas vara restaurerbart om man med en riktad åtgärd som återupptaget bete eller slätter kan få tillbaka markens värden inom en rimlig tidsperiod, vanligen ett till två år. Ett område som ej är aktuellt har utsatts för någon drastisk åtgärd som till exempel igenplantering med skog, upplöjning, schaktning, bebyggelse eller liknande som gjort att värdena försvunnit helt från platsen. I figur 16 nedan ses hur ÄoB-objektens areal fördelade sig på de tre kategorierna i Falkenbergs kommun.

Fig. 16. Areal värdefull, restaurerbart samt ej aktuell mark i Falkenbergs kommun vid ÄoB-inventeringen 2002-2004.

Vid ÄoH-inventeringen delade man upp objekten på fyra naturvärdesklasser där 1 var den högsta och 4 den lägsta. I nedanstående diagram (fig. 17) ses hur markerna fördelade sig på de fyra klasserna vid ängs- och hagmarksinventeringen 1988.

Fig. 17. Arealens fördelning på de fyra naturvärdesklasserna vid ÄoH-inventeringen 1988 i Falkenbergs kommun.

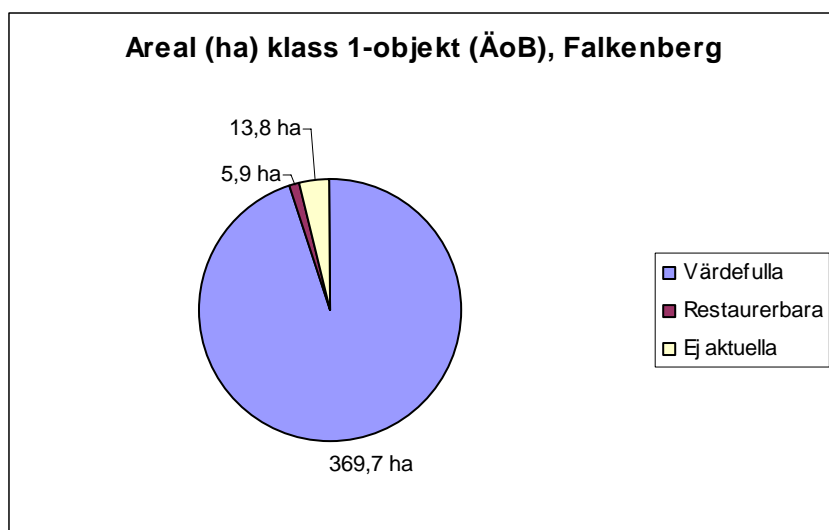
10 av Falkenbergs kommuns naturreservat berör ÄoB-objekt och 9 av dessa även ÄoH-objekt. Totalt är det 23 ÄoH objekt och 40 ÄoB-objekt som ligger innanför reservatens gränser. Vilka naturreservat det rör sig om ses i tabell 5 nedan.

Tabell 5. Naturresevat som överlappar ÄoH- och ÄoB-objekt i Falkenbergs kommun.

	ÄoH	ÄoB
Digesgård		1
Morups tånge	4	1
Grimsholmen	1	1
Stensjöstrand	3	4
Ullarp	1	1
Suseån-Hult	1	1
Björkekullen	2	8
Sumpafallen	5	6
Yttra berg	2	8
Fegen	4	9
	23	40

Klass 1-objekt

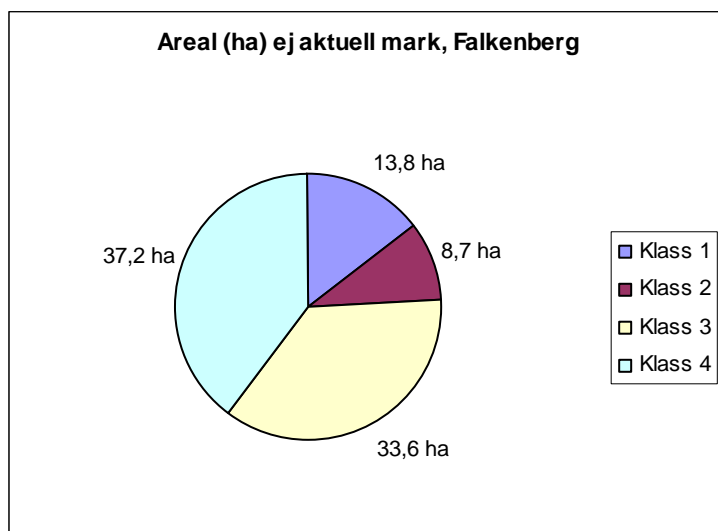
66 st objekt i ÄoB-inventeringen ingår fortfarande i områden som i ÄoH-inventeringen bedömts till högsta naturvärdesklass. 50 av dessa är fortfarande värdefulla, 2 st restaurerbara och 14 är ej aktuella. Majoriteten av objekten som inte är aktuella ligger i Bråtagärde i Gällared. Bråtagärde hyser en mängd mindre områden så det finns flera objekt kvar här som fortfarande är värdefulla och välhåvdade. De restaurerbara objekten är dels Björnhult 1 i Stafsinge socken samt en klipprik del av ett stort strandbete i Boberg 7 i Skrea. Totalt sett så har klass 1-objekten minskat, men då ska man komma ihåg att nya marker, som kanske skulle ha bedömts till klass 1 enligt ÄoH, kan ha tillkommit i den nya inventeringen. Cirkeldiagrammet i figur 18 nedan visar vad som har hänt med klass 1-objekten i Falkenbergs kommun. Arealen är tagen från ÄoB-inventeringen.

Fig. 18. Diagrammet ovan visar vad som har hänt med klass 1-objekten i Falkenbergs kommun. Arealen är hämtad från ÄoB-inventeringen.

Ej aktuella

68 ÄoH-objekt har förts till kategorin "ej aktuellt". Många av de inventerade ÄoH-markerna var också på fallrepet redan vid den första inventeringen. Det är alltså övervägande, 76 %, av markerna som har lägre naturvärden som nu har blivit klassade som ej aktuella. Detta kan ses i nedanstående diagram där den största andelen marker som inte längre är aktuella tidigare tillhört naturvärdesklass 3 och 4. Något oroväckande är dock att ca en fjärdedel av markerna tidigare tillhört klass 1 och 2. De marker som ingått i ÄoH-inventeringen och som nu tillhör kategorin "ej aktuellt" visas i diagrammet i figur 19. Arealerna är baserade på objekten vid ÄoB-inventeringen

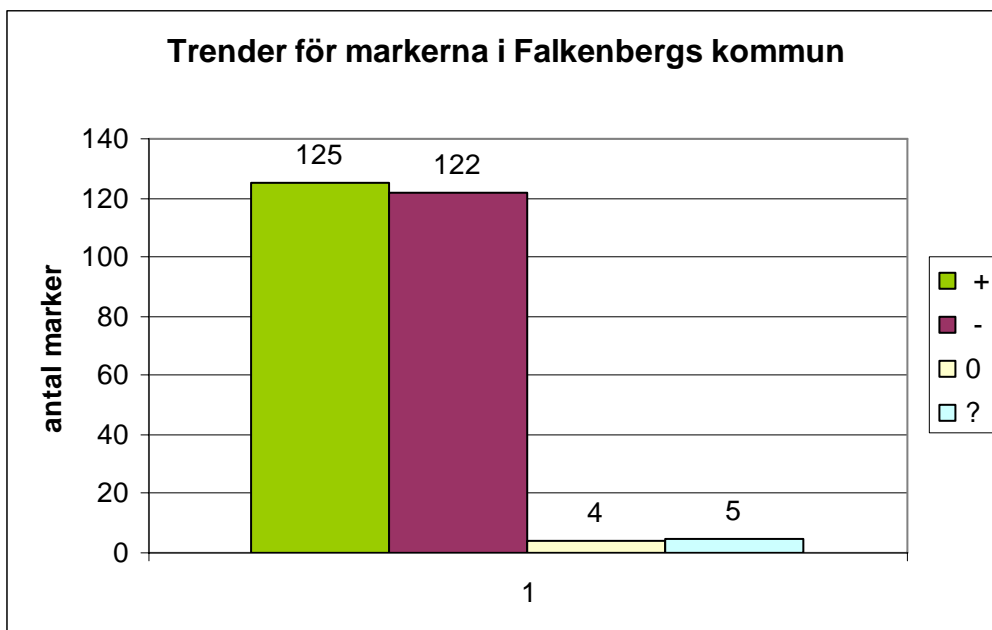

Fig. 19. Areal ej aktuell mark i Falkenbergs kommun (93,3 ha). Arealen är hämtad från ÄoB-inventeringen. Den största andelen har tillhört klass 4 följt av klass 3. En större areal har tillhört klass 1 än klass 2.

Trendvisning

För att ge en bild av hur det går för markerna i kommunen sammanställdes en lista där krontäckningens och hävdens utveckling utvärderades för varje objekt. Ökad hävd och minskad krontäckning räknades som positivt för marken, medan minskad hävd och ökad krontäckning bedömdes som negativt. I vissa fall förekom ökad hävd men samtidigt ökad krontäckning. Detta har ändå bedömts som positivt för marken eftersom det på längre sikt kan innebära att krontäckningen ändå kommer att minska. På omvänt vis har en minskad hävd men också en minskad krontäckning bedömts som negativt för marken eftersom den minskade hävden kan leda till igenväxning. I vissa fall förekom ingen förändring alls och i vissa fall saknades uppgifter från endera inventeringen.

122 objekt i Falkenbergs kommun uppvisar en negativ trend medan 125 objekt har en positiv utveckling. För fyra av objekten har hävdsituationen och krontäckningen inte förändrats. I figur 20 nedan ses hur utvecklingen gått för de ÄoB-objekt som kunnat jämföras med den gamla ÄoH-inventeringen. De marker som är restaurerbara eller ej aktuella räknas till kategorin "-" eftersom deras utveckling varit negativ. Arealen har inte beaktats i utvärderingen utan stapeldiagrammet visar endast på antalet objekt.

Fig. 20. Utvecklingen för markerna i Falkenbergs kommun. 125 av de jämförda objekten visar en positiv trend medan 122 har en negativ utveckling. 4 objekt är oförändrade medan 5 objekt ej har gått att bedöma eftersom uppgifter saknats i endera inventeringen.

Utstickande exempel

Följande uppgifter är tagna från Tuva och är inte ett direkt resultat från jämförelsen mellan ÄoH och ÄoB. Man kan ändå sluta sig till att siffrorna visar en generell trend som troligen skulle kunna gälla även för ÄoH-objekten i respektive socken.

Gällared

Totalt har 54 värdefulla marker inventerats i ÄoB i Gällareds socken och den sammanlagda arean är 68,7 ha, varav 3,1 ha är ängsmark och 65,6 ha betesmark. Inget objekt är restaurerbart men 33 marker (32,9 ha) tillhör kategorin "ej aktuellt". Bråtagärde tillhör det område i Gällared där flest klass 1-objekt har klassats som ej aktuella medan Övra Berg tillhör det område där flest klass 1-objekt fortfarande är aktuella.

Morup

I Morups socken har 9 värdefulla marker med en sammanlagd areal på 151,4 ha inventerats. Utöver dessa marker finns endast ett objekt med en areal på 7,5 ha som är restaurerbart. Inga marker har förts till kategorin "ej aktuellt". De värdefulla markerna har en stor medelareal och de fem största består av kustnära strandbeten. Här är det populärt och lätt att ha djur vilket är bra eftersom stora sammanhängande områden som dessa är värdefulla för bevarandet av ängs- och betesmarksväxter.

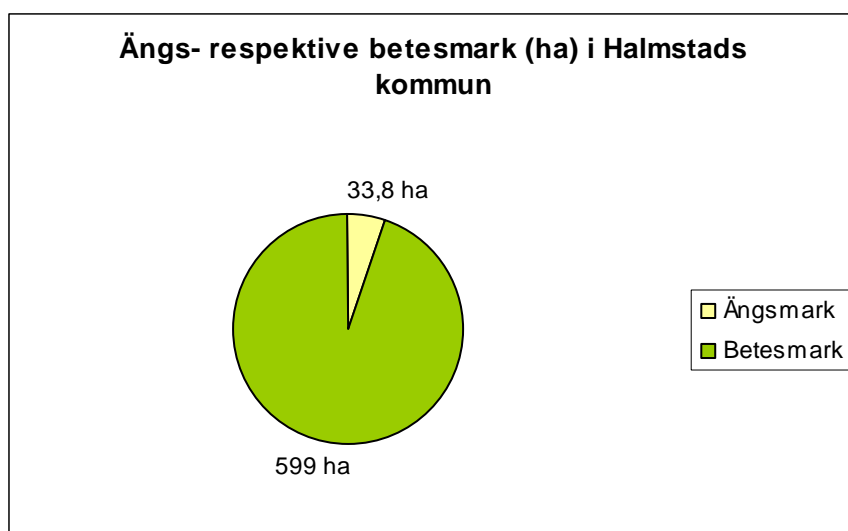
Halmstads kommun

Halmstads kommun berörs av två naturgeografiska regioner - Södra Hallands kustland samt Sydsvenska höglandets och smålandsterrängens myrrika västsida. Den förstnämnda karakteriseras av ett slätt landskap med inslag av mer kullig terräng. Sandiga och leriga sedimentjordar täcker slätten och kalt berg saknas i stort sett. Regionen ligger till största delen under högsta kustlinjen. Längs kusten dominerar sandiga havsstränder och i söder har stora dynområden bildats. Regionen omfattas av den nemorala vegetationszonen, som ingår i det mellaneuropeiska lövskogsområdet. Sydsvenska höglandet och smålandsterrängens myrrika västsida berör kommunens östra del och kännetecknas av ett nederbördsrikt klimat och stor andel våtmarker. Den dominerande jordarten är morän och området är fattigt på finsediment och kalt berg. Regionen ligger till största delen över högsta kustlinjen.

Vid kusten finns stora gräsmarker, ljunghedar och havsstrandängar som betas. Längre in mot landet förekommer småskaligt jordbruk med många små gårdar där marken hävdas på traditionellt sätt med lieslätter och vårstädning. Goda exempel på detta finns i Breareds socken som är ovanligt rik på slätterängar. Slåttern har på vissa håll avtagit och en del av dessa marker hotas därför av igenväxning. De stora områdena Tönnersjö, Ringenäs och Nyårsåsens skjutfält ligger inom Halmstads kommuns gränser.

Under 1989 och 1990 inventerades 78 ängs- och hagmarker med en sammanlagd areal på 781,5 ha i Halmstads kommun. Vid den uppföljande ängs- och betesmarksinventeringen uppgick antalet objekt till 295 med en sammanlagd areal på 778,8 ha. Många av de gamla objekten har splittrats upp till nya objekt och man har även inventerat helt nya områden som kan vara av intresse att följa. Den totala arealen verkar dock ha minskat något (2,6 ha) mellan de båda inventeringarna.

Vid ÄoB-inventeringen fann man att 33,8 ha (5 %) av den inventerade marken i Halmstads kommun var ängsmark och 599 ha (95 %) hävdades med bete (fig. 21)

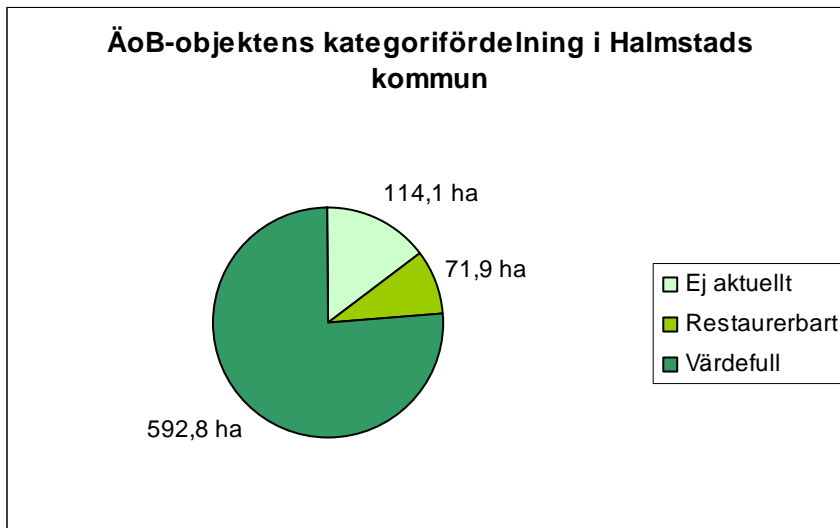

Fig. 21. Fördelningen ängs- respektive betesmark i Halmstads kommun vid ÄoB-inventeringen 2002-2004.

Ängs- och betesmarksobjekten delades in i tre kategorier: värdefull, restaurerbar och ej aktuellt. Skillnaden mellan de två sistnämnda kategorierna är att ett område räknas vara

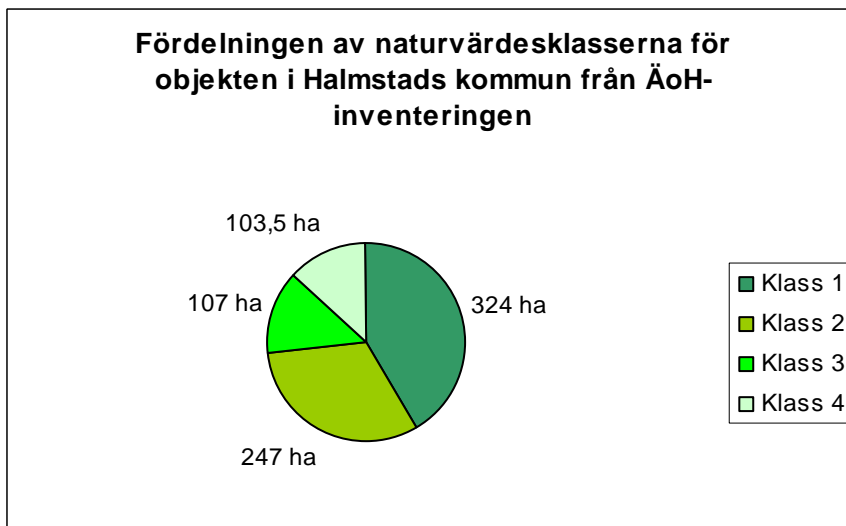

restaurerbart om man med en riktad åtgärd som återupptaget bete eller slåtter kan få tillbaka markens värden inom en rimlig tidsperiod, vanligen ett till två år. Ett område som ej är aktuellt har utsatts för någon drastisk åtgärd som till exempel igenplantering med skog, upplöjning, schaktning, bebyggelse eller liknande som gjort att värdena försvunnit helt från platsen. I figur 22 nedan ses hur ÄoB-objektens areal fördelade sig på de tre kategorierna i Halmstads kommun.

Fig. 22. Areal värdefull, restaurerbar respektive ej aktuell mark i Halmstads kommun vid ÄoB-inventeringen 2002-2004.

Vid ÄoH-inventeringen delade man upp objekten på fyra naturvärdesklasser där 1 var den högsta och 4 den lägsta. I nedanstående diagram (fig. 23) ses hur markerna fördelade sig på de fyra klasserna vid ängs- och hagmarksinventeringen 1989-1990.

Fig. 23. Arealens fördelning på de fyra naturvärdesklasserna vid ÄoH-inventeringen 1989-1990 i Halmstads kommun.

15 av Halmstads kommuns naturreservat överlappar ÄoB-objekt och 9 av dessa reservat även ett eller flera ÄoH-objekt. Sammanlagt rör det sig om 11 ÄoH-objekt och 23 ÄoB-objekt. De reservat som berörs ses i tabell 6 nedan. ÄoB-objekten som berörs utgör ofta bara en liten del

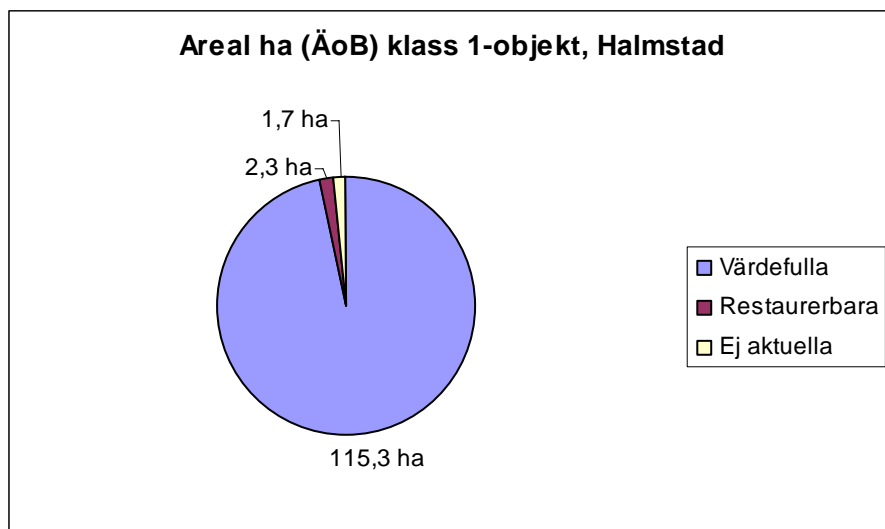
av det större reservatsområdet medan en del ÄoH-objekt kan vara större än det reservat som berörs.

Tabell 6. De naturreservat som överlappar ÄoH- och ÄoB-objekt i Halmstads kommun.

	ÄoH	ÄoB
Alenäs		2
Suseån		2
Skipås	2	2
Steningereservatet	1	2
Enet	1	1
Särdal	1	1
Vilshärad	1	1
Möllegård	1	1
Tylön		1
Hagön	2	1
Brogård		1
Långhultamyren		1
Veka (norr)		1
Bröda	1	1
Gårdshult	1	5
	11	23

Klass 1-objekt

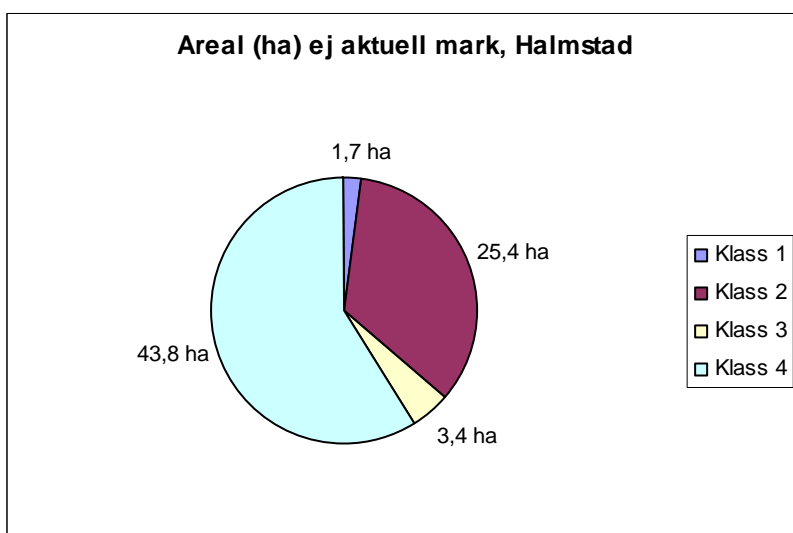
23 objekt i ÄoB-inventeringen ingår i områden som i ÄoH-inventeringen bedömts till högsta naturvärdesklass. 19 av dessa är fortfarande värdefulla, 2 är restaurerbara och 2 är ej aktuella. De två sistnämnda är en tidigare sidvallsäng och en hackslåttmark i Torlabo i Breareds socken. Dessa marker har vuxit igen som en följd av utebliven hävd. De två restaurerbara objekten är dels Gökabacken i Oskarströms socken och dels ett mindre område i Torlabo i Breareds socken. Totalt sett har arealen för de här klass 1-objekten minskat, men då skall man komma ihåg att nya marker, som kanske skulle ha bedömts till klass 1 enligt ÄoH, kan ha tillkommit i den nya inventeringen. Cirkeldiagrammet i figur 24 nedan visar vad som har hänt med klass 1-objekten i Halmstads kommun. Arealen är tagen från ÄoB-inventeringen.

Fig. 24. Diagrammet visar vad som hänt med klass 1-objekten i Halmstads kommun. Arealen är hämtad från ÄoB-inventeringen.

Ej aktuella

18 ÄoH-objekt har förts till kategorin ”ej aktuellt”. Eftersom många av dessa objekt delats har de 18 omvandlats till 25 ÄoB-objekt. Arealen har minskat, men då skall man komma ihåg att man i ÄoH gärna tog med lite större sammanhängande områden där det fanns många små marker, vilka innehöll de egentliga värdena. Många av de inventerade ÄoH-markerna var också på fallrepet redan vid den första inventeringen. Detta kan ses i nedanstående diagram där den absolut största andelen marker som inte längre är aktuella tidigare tillhört klass 4 – ”område av visst värde”, den lägsta naturvärdesklassningen. Något förvånande är dock att en så stor andel av markerna tidigare tillhört klass 2. De marker som ingått i ÄoH-inventeringen och som nu tillhör kategorin ”ej aktuellt” visas i diagrammet i figur 25. Arealerna är baserade på objekten vid ÄoB-inventeringen.

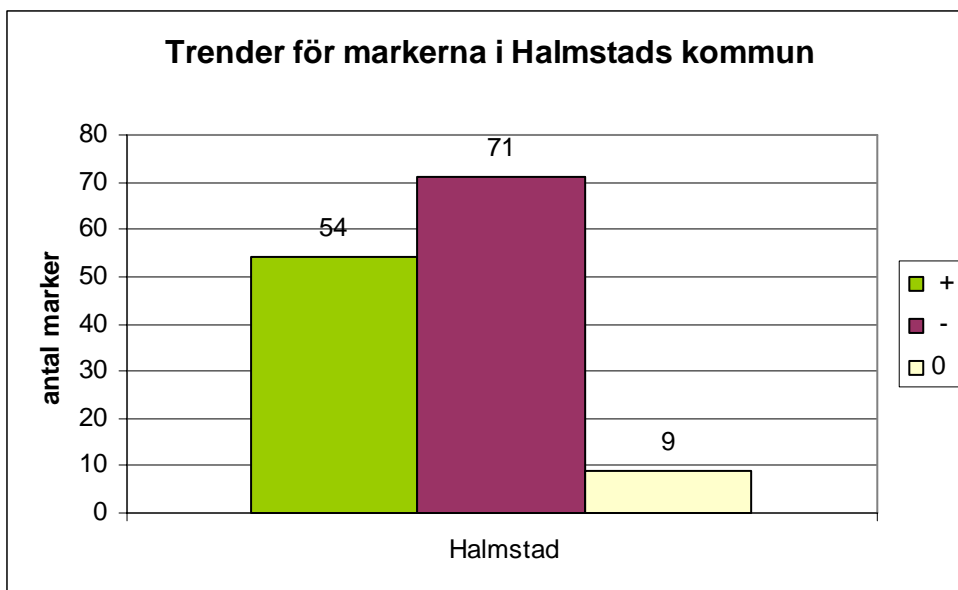

Fig. 25. Areal ej aktuell mark i Halmstads kommun (74,3 ha). Arealen är hämtad från ÄoB-inventeringen. Den största andelen har tillhört klass 4. Uppseendeväckande är att så stor del tillhört klass 2 – den näst högsta naturvärdesklassen.

Trendvisning

För att ge en bild av hur det går för markerna i kommunen sammanställdes en lista där krontäckningens och hävdens utveckling utvärderades för varje objekt. Ökad hävd och minskad krontäckning räknades som positivt för marken, medan minskad hävd och ökad krontäckning bedömdes som negativt. I vissa fall förekom ökad hävd men samtidigt ökad krontäckning. Detta har ändå bedömts som positivt för marken eftersom det på längre sikt kan innebära att krontäckningen ändå kommer att minska. På omvänt vis har en minskad hävd men också en minskad krontäckning bedömts som negativt för marken eftersom den minskade hävden kan leda till igenväxning. I vissa fall förekom ingen förändring alls och i vissa fall saknades uppgifter från endera inventeringen.

I figur 26 nedan ses hur utvecklingen gått för de ÄoB-objekt som kunnat jämföras med den gamla ÄoH-inventeringen. De marker som är restaurerbara eller ej aktuella räknas till kategorin ”-” eftersom deras utveckling varit negativ.

Fig. 26. Utvecklingen för markerna i Halmstads kommun. 54 av de ÄoB-objekt som jämförts med ÄoH-objekten i kommunen uppvisar en positiv trend, 71 objekt uppvisar en negativ trend och 9 objekt har oförändrad hävd och krontäckning. Arealen har i detta fall inte beaktats. För bedömningsgrunder se texten och tabell 3.

Utstickande exempel

Följande uppgifter är tagna från Tuva och är inte ett direkt resultat från jämförelsen mellan ÄoH och ÄoB. Man kan ändå sluta sig till att siffrorna visar en generell trend som troligen skulle kunna gälla även för ÄoH-objekten i respektive socken.

Breared

I Halmstads kommuns östra del ligger Breareds socken som utmärker sig genom förekomsten av många små ängs- och betesmarker. Totalt har man inventerat 104 marker som tillsammans har en areal på 133,5 ha. 4 marker (10,2 ha) är restaurerbara medan 16 marker (26,9 ha) tillhör kategorin ”ej aktuellt”. Detta medför att 84 marker med en sammanlagd areal på 96, 4 ha räknas som värdefulla. Av alla socknar i Halmstads kommun finner man flest antal ängsmarker i Breared (9 st), även om den sammanlagda arealen inte är den största. Dessa små ängsrester och betesmarker är viktiga att bevara eftersom de ligger i eller på gränsen till ett mer skogsdominerat landskap. Ett utbyte av hö mellan de små ängarna skulle kunna öka den genetiska variationen hos ängsväxterna och även bidra till den biologiska mångfalden.

Harplinge

Totalt har 19 marker inventerats i ÄoB i Harplinges socken. Det kan tyckas vara få men den sammanlagda arean är 150,5 ha. En av orsakerna till den stora arealen är att delar av Ringenäs' skjutfält ligger inom socknens gränser. 1 av dessa marker (6,2 ha) är restaurerbar medan 2 marker (11,8 ha) ej längre är aktuella. Detta gör att 16 marker med en sammanlagd areal på 123,5 ha räknas som värdefulla. Skjutfälten förtjänar en extra omnämning då dessa hålls öppna och hävdas med bland annat bränning. Syftet är kanske inte att gynna ängs- och

betesmarksfloran i första hand, men faktum är att dessa marker är värdefulla som lokaler för många av ängs- och betesmarksväxterna. Skjutfälten består också av stora sammanhängande områden som är en bristvara i dagens uppsplittrade landskap.

Slättåkra

I Slättåkra församling har man i ÄoB-inventeringen besökt 36 marker med en sammanlagd areal på 88,6 ha. Av dessa är två marker (0,9 ha) restaurerbara medan så många som 17 marker (26,1 ha) ej längre är aktuella. Antalet värdefulla marker uppgår till 17 med en areal på sammanlagt 61,6 ha. Detta betyder att så mycket som 29 % av de inventerade markerna har fallit bort och under 1 ha går att restaurera. En stor del av de marker som gått från att vara värdefulla till att ej vara aktuella längre ligger intill Suseån. En trolig orsak kan vara att dessa blöta marker under vissa år är svåra att få tillräckligt avbetade och kräver en större manuell insats än vissa andra marker.

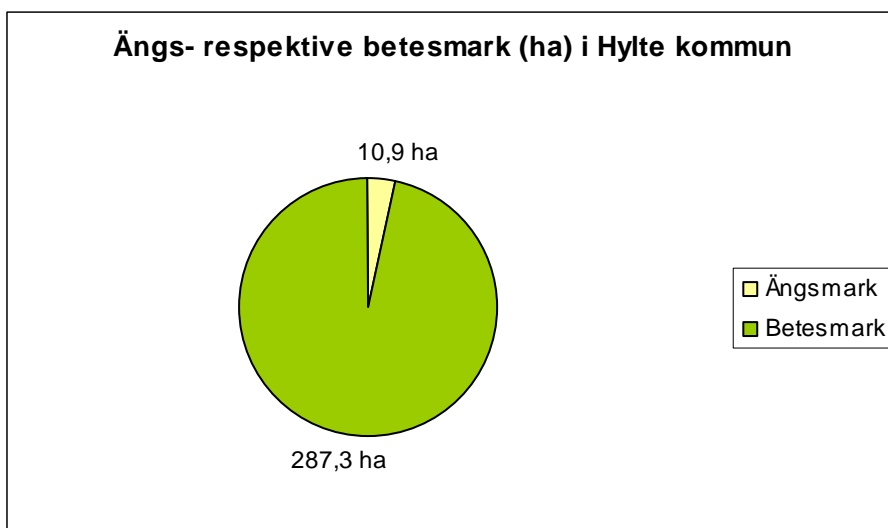
Hylte kommun

Hylte kommun är länets östligaste och ligger i den naturgeografiska regionen Sydsvenska höglandets och smålandsterrängens myrrika västsida, som kännetecknas av hög nederbörd och många våtmarker. Den dominerande jordarten är morän och området är fattigt på finsediment och kalt berg. Stora arealer är barrskogsdominerade och största delen av regionen ligger över högsta kustlinjen.

Kommunen domineras helt av skogsbygd med många våtmarker, sjöar och barrskog. Det är endast i Nissans och Kilåns dalgångar man påträffar större sammanhängande odlingsbygder. I övrigt är jordbruket småskaligt med ensamgårdar och småbyar. Många små gårdar har på senare år upphört helt med jordbruket och markerna hotas av igenväxning. Utmarkerna var redan vid ÄoH-inventeringen 1989 skogsbeklädda medan man på inägomark hittade de absolut flesta av de 106 objekt som inventerades i Hylte kommun. Den hackslått som bedrevs sköttes av brukare som redan vid den första inventeringen var gamla. En nyrekrytering av slättervilliga människor skulle minska hotet mot dessa marker, som utan den traditionella hävden kan förlora sina värden.

Som tidigare nämnts inventerades 106 marker med en sammanlagd areal på 384 ha under 1989 i Hylte kommun. Vid den uppföljande ÄoB-inventeringen uppgick antalet objekt till 299 med en areal på sammanlagt 466,9 ha. Denna ökning beror på att många av de gamla objekten har splittrats upp till nya delobjekt och man har även inventerat helt nya marker som inte var med i den första inventeringen. Medelarealen på de inventerade markerna är liten jämfört med Hallands övriga kommuner. Detta har sin förklaring i att Hylte är en kommun belägen i skogsbygd.

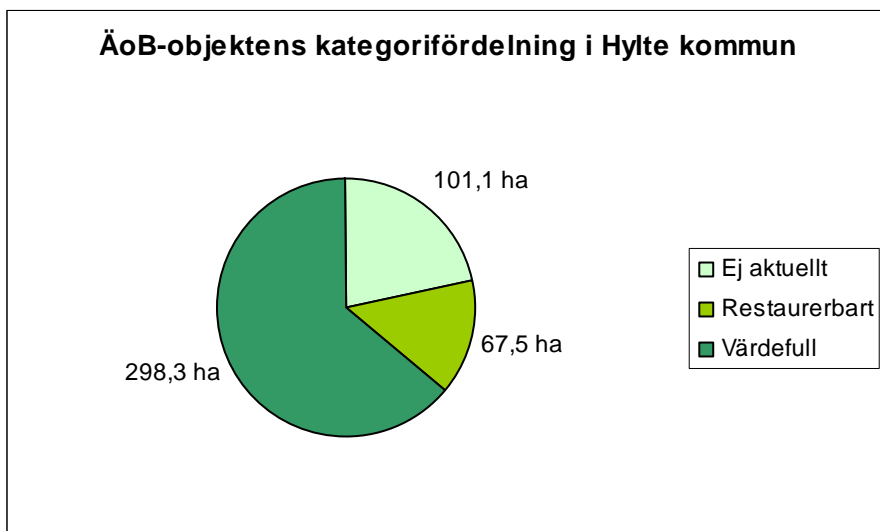
Arealen äng uppgick till 10,9 ha (4 %) och arealen betesmark till 287,4 ha (96 %). I figur 27 nedan ses andelen ängs- respektive betesmark i Hylte kommun.

Fig. 27. Arealen ängs- respektive betesmark vid inventeringen 2002-2004 i Hylte kommun.

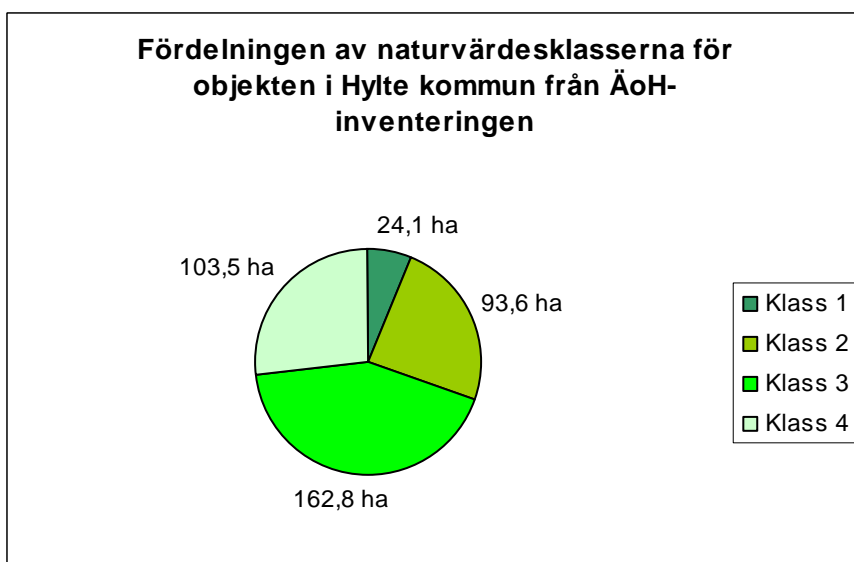
Ängs- och betesmarksobjekten delades in i tre kategorier: värdefull, restaurerbar och ej aktuellt. Skillnaden mellan de två sistnämnda kategorierna är att ett område räknas vara restaurerbart om man med en riktad åtgärd som återupptaget bete eller slätter kan få tillbaka

markens värden inom en rimlig tidsperiod, vanligen ett till två år. Ett område som ej är aktuellt har utsatts för någon drastisk åtgärd som till exempel igenplantering med skog, upplöjning, schaktning, bebyggelse eller liknande som gjort att värdena försvunnit helt från platsen. I figur 28 nedan ses hur den inventerade arealen fördelade sig på de tre ovan nämna kategorierna i Hylte kommun. Utmärkande för denna kommun är att en stor andel tillhör kategorin ”ej aktuellt”.

Fig. 28. Areal värdefull, restaurerbart respektive ej aktuell mark i Hylte kommun vid inventeringen 2002-2004. En stor andel, 22 %, av markerna är ej längre aktuella.

Vid ÄoH-inventeringen delades objekten upp på fyra naturvärdesklasser där 1 var den högsta och 4 den lägsta klassen. I nedanstående diagram (fig. 29) kan man se hur den inventerade arealen i Hylte kommun fördelade sig 1989.

Fig. 29. Arealens fördelning på de fyra naturvärdesklasserna vid ÄoH-inventeringen 1989 i Hylte kommun.

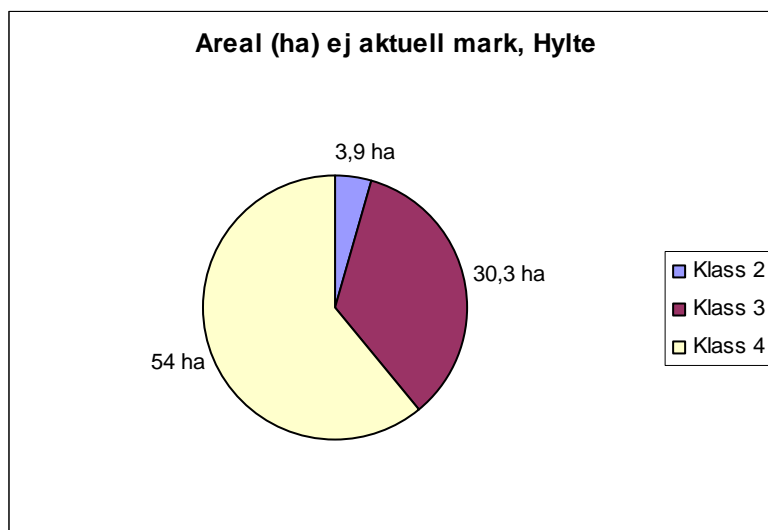
Av de naturreservat som finns i Hylte kommun är det endast Lintalund som berör marker från inventeringarna. I detta fall rör det sig om ett ÄoH-objekt samt två ÄoB-objekt innanför reservatets gränser.

Klass 1-objekt

5 objekt i ÄoB-inventeringen ingår i tidigare ÄoH-objekt som tillhör klass 1. Dessa 5 objekt härrör från ÄoH-objektet Ry i Kinnareds socken (3 delområden) och Vare i Södra Unnaryds socken (ett objekt som delats upp till två nya ÄoB-objekt). *Alla dessa objekt är fortfarande värdefulla.* Arealen har minskat från tidigare 15,7 ha till endast 4,1 ha för just dessa marker, men det kan ha tillkommit nya marker vid ÄoB-inventeringen som skulle kunna ha klassats till högsta naturvärde om de ingått i ÄoH-inventeringen av Hylte kommun. I marken Vare 2 (objektnummer A96-ZUK) saknas hävd på 70 % av ytan vilket kan leda till att marken så småningom växer igen och förlorar sina värden.

Ej aktuella

29 ÄoH-objekt har förts till kategorin "ej aktuellt" i Hylte kommun. Många av dessa objekt har delats upp till nya ÄoB-objekt och på så vis finns det 35 ÄoB-objekt i Hylte kommun som ej längre är aktuella. Arealen har minskat, men då skall man komma ihåg att man i ÄoH-inventeringen ofta tog med lite större arealer som band samman mindre områden med de egentliga värdena. Många av ÄoH-objekten var också redan vid den första inventeringen i ganska dåligt skick och fördes därför till den lägsta naturvärdesklassen – "område av visst värde" – alltså klass 4, vilken också är den klass som dominerar i cirkeldiagrammet i figur 30 nedan.

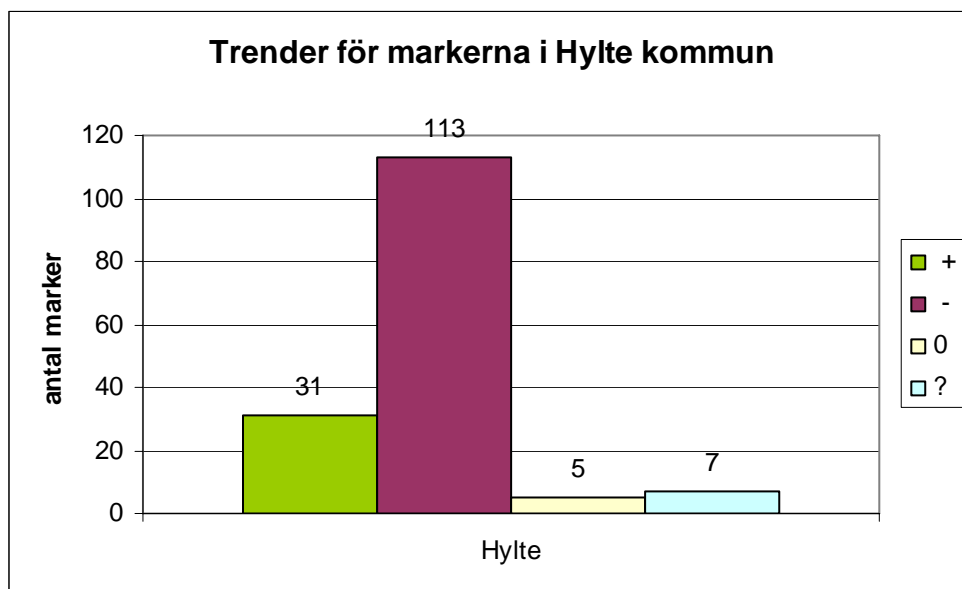
Fig. 30. Areal ej aktuell mark i Hylte kommun (88,2 ha). Arealen är hämtad från ÄoB-inventeringen. Den största andelen har tillhört klass 4 följt av klass 3. Ingen av de marker som tillhört högsta naturvärdesklass har helt förlorat sina värden.

Trendvisning

För att visa hur utvecklingen varit för markerna i Hylte kommun har hävdsituation och krontäckning utvärderats. En minskad hävd och en ökad krontäckning räknas som positivt för marken (+), medan en ökad krontäckning och minskad hävd räknas som negativt (-). För ytterligare förklaring av hur bedömningen har gjorts, se stycket om trendvisning för Kungsbacka kommun samt tabell 3 i samma stycke.

Majoriteten (113 st.) av markerna i Hylte kommun uppvisar en negativ trend med ökad krontäckning och minskad hävd medan endast 31 marker utvecklats positivt. 5 marker är oförändrade vad gäller hävdstatus och krontäckning. I ett fåtal fall har det inte gått att påvisa någon trend för markerna eftersom uppgifter om krontäckning och hävd har saknats i någon av de båda inventeringarna (fig. 31). I utvärderingen har arealen inte beaktats utan endast antalen marker.

Fig. 31. Utvecklingen för markerna i Hylte kommun. 113 av objekten uppvisar en negativ trend med minskad hävd och ökad krontäckning, 31 objekt har en positiv utveckling medan 5 objekt har oförändrad hävd och krontäckning. I 7 objekt saknas uppgifter om hävd och krontäckning i endera av inventeringarna. För bedömningsgrunder se tabell 3 i avsnittet om Kungsbacka kommun.

Som stapeldiagrammet ovan visar är det många marker som uppvisar en negativ trend. För att vända denna utveckling måste något göras annars kan stor del av Hyltes betesmarker växa igen och förlora sina värden.

Utstickande exempel

Följande uppgifter är tagna från Tuva och är inte ett direkt resultat från jämförelsen mellan ÄoH och ÄoB. Man kan ändå sluta sig till att siffrorna visar en generell trend som troligen skulle kunna gälla även för ÄoH-objekten i respektive socken.

Långaryd

I Långaryds socken har 108 marker med en sammanlagd areal på 194,3 ha inventerats i ÄoB. Detta är ovanligt många för att vara Hylte kommun. 23 av de inventerade markerna (36,7 ha) har förts till kategorin "ej aktuellt" medan 9 marker (43,5 ha) är restaurerbara. 76 marker med en areal på 114,1 ha räknas som värdefulla. Om man restaurerar de marker med behov kan arealen värdefull mark öka betydligt, det vill säga att socknen har en stor utvecklingspotential vad gäller betesmarkerna.

Jälluntofta

Jälluntofta är en relativt liten socken med få marker. Totalt har 8 objekt inventerats vilket gett en sammanlagd areal på 11,3 ha. Av dessa åtta marker är 5 stycken (8,2 ha) inte aktuella längre medan 3 stycken (3,1 ha) är värdefulla. Inget område är restaurerbart, vilket gör att andelen ej aktuell mark är större än den värdefulla. De få markerna som är kvar är små och därför är det extra viktigt att bevara den lilla betesmark som finns kvar. Annars är risken stor att skogen tar över helt och hållet.

Torup

Vid ÄoB-inventeringen besöktes 49 objekt i Torups socken. Dessa har en sammanlagd area på 73,8 ha. 1 objekt (2,5 ha) är restaurerbart medan 7 objekt (17,2 ha) tillhör kategorin "ej aktuell". Detta medför att 41 objekt med en sammanlagd areal på 54,1 ha är värdefulla. Alltså har en relativt stor andel av objekten försvunnit och det finns även ganska glest med värdefulla marker i förhållande till socknens storlek. Ett för bygden relativt stort objekt på 6,9 ha har exploaterats till golfbana (Rydöbruk).

Laholms kommun

Laholms kommun berörs av tre naturgeografiska regioner: Södra Hallands kustland (se beskrivning för Halmstads kommun), Sydsvenska höglandets och smålandsterrängens myrrika västsida (se beskrivning för Halmstads och Hylte kommun) samt Nordöst-Skånes skogslandskap. Hallandsåsen ligger i den sistnämnda regionens norra del. Området ligger huvudsakligen över högsta kustlinjen och ingår i den nemorala vegetationszonen, som ingår i det mellaneuropeiska lövskogsområdet. Den dominerande jordarten är morän och kalt berg förekommer sparsamt.

Vid kusten finns sandstränder med dynområden men inga gräsmarker, strandängar eller betesmarker som i de nordligare kommunerna. De flesta ängs- och hag-/betesmarkerna ligger i skogs- och mellanbygden. På Hallandsåsen fanns vid den första inventeringen stor areal betes- och slåttermarker, men denna areal har minskat under den tid som förflutit fram till den uppföljande inventeringen. Ett par av markerna är inte längre aktuella medan andra är restaurerbara. Många av markerna har också minskat i areal och omfattar endast en liten del av de ursprungliga ÄoH-objekten idag. Mästockaheden är den betesmark som är mest känd i kommunen. I Laholms kommun finns också huvudutbredningen av hårginst i Sverige och runt Veinge och Göstorp finns de enda förekomsterna av nålginst i landet.

Laholms kommun var den första som inventerades i länet. Fältdarbetet genomfördes 1987 under sommaren. Totalt inventerades 60 marker med en sammanlagd areal på 438 ha. Vid den uppföljande inventeringen inventerades 196 marker med en sammanlagd areal på 467,5 ha. Många ÄoH-objekt har delats upp till nya ÄoB-objekt och man har även inventerat helt nya marker. Eftersom Laholms kommun var först ut i ÄoH-inventeringen, och därmed blev ett försöksobjekt, kan antalet marker från den första inventeringen vara något färre än vad som skulle ha varit fallet om kommunen besökts i ett senare skede av projektet. Den stora ökningen av antalet objekt vid ÄoB-inventeringen kan vara ett bevis på detta.

Arealen ängsmark uppgick till 6,5 ha (2 %) medan arealen betesmark var 386,2 ha (98 %). I figur 32 nedan ses arealfördelningen äng respektive bete för Laholms kommun.

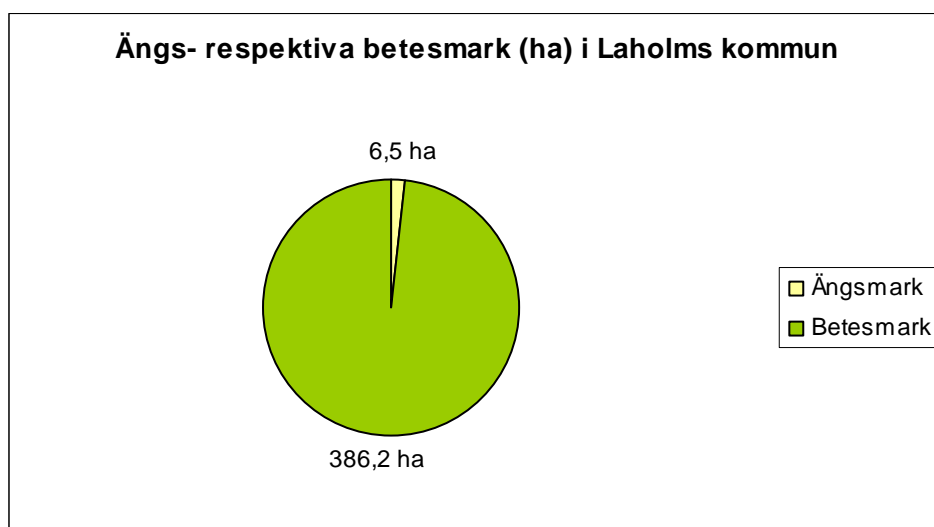
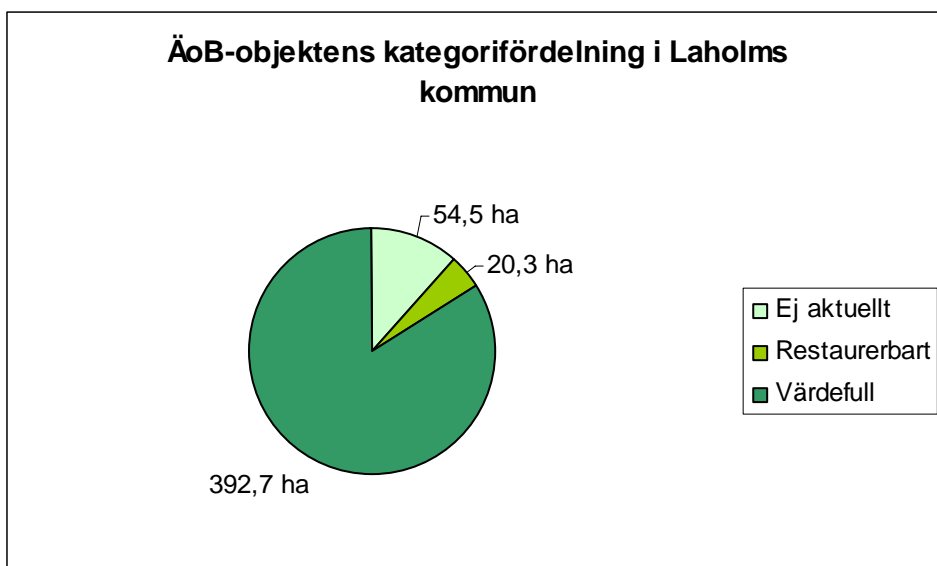

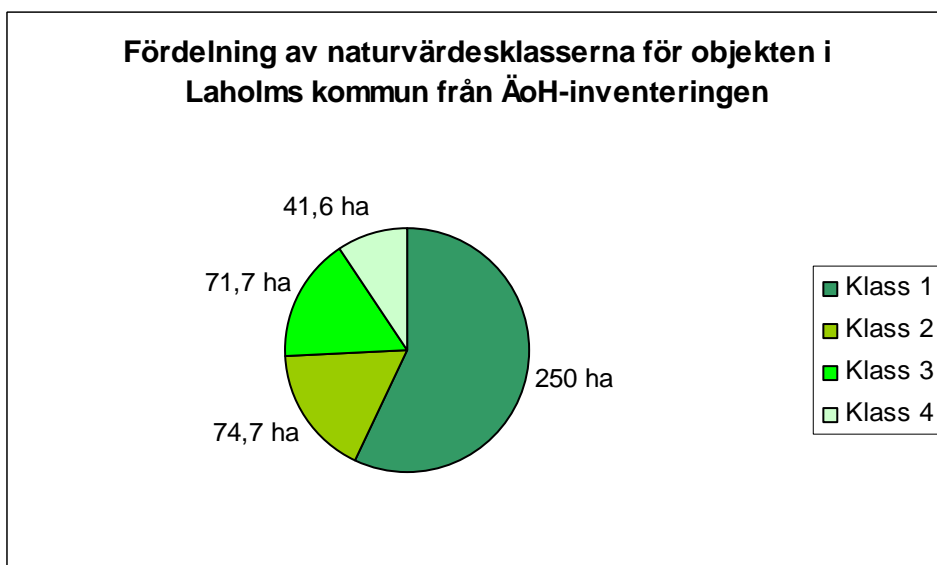
Fig. 32. Inventerad ängs- respektive betesmark i Laholms kommun.

Ängs- och betesmarksobjekten delades in i tre kategorier: värdefull, restaurerbar och ej aktuellt. Skillnaden mellan de två sistnämnda kategorierna är att ett område räknas vara restaurerbart om man med en riktad åtgärd som återupptaget bete eller slätter kan få tillbaka markens värden inom en rimlig tidsperiod, vanligen ett till två år. Ett område som ej är aktuellt har utsatts för någon drastisk åtgärd som till exempel igenplantering med skog, upplöjning, schaktning, bebyggelse eller liknande som gjort att värdena försvunnit helt från platsen. I figur 33 nedan ses hur de inventerade ÄoB-objekten fördelade sig på de tre olika kategorierna.

Fig. 33. Areal värdefull, restaurerbar respektive ej aktuell mark i Laholms kommun.

Vid ÄoH-inventeringen delades de inventerade markerna upp på fyra olika naturvärdesklasser där 1 var den högsta och 4 den lägsta. I figur 34 nedan ses hur markerna då fördelade sig på de fyra klasserna i Laholms kommun.

Fig. 34. Arealens fördelning på de fyra naturvärdesklasserna vid ÄoH-inventeringen av Laholms kommun 1987.

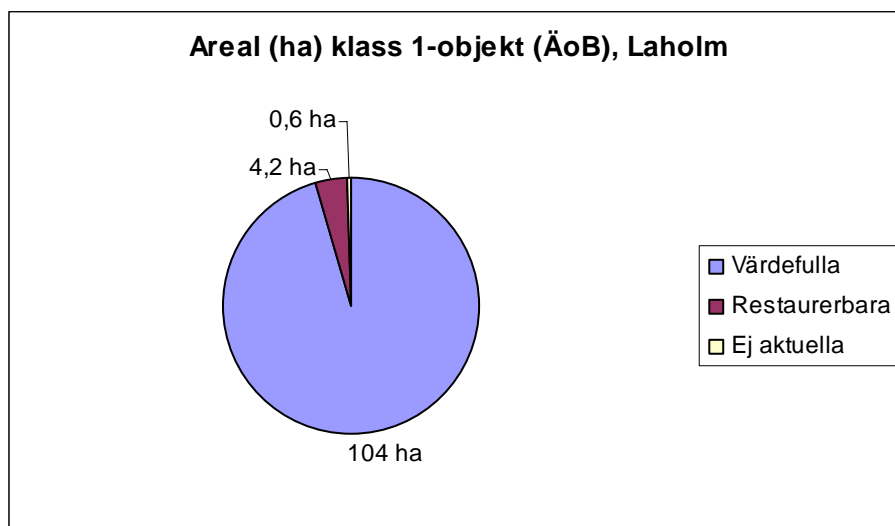
6 naturreservat i Laholms kommun berör objekt från de båda inventeringarna. I detta fall är det 12 ÄoH-objekt och 8 ÄoB-objekt som ligger i naturreservaten. Att det är fler ÄoH-objekt beror på att de fyra delområdena i Hollandsbjär slogs samman till ett stort nytt ÄoB-objekt vid den senare inventeringen. På liknande sätt är det med Björsåkra-Bölinge och Övragårds naturreservat. Vilka naturreservat det rör sig om ses i tabell 7 nedan.

Tabell 7. De naturreservat som överlappar ÄoH- och ÄoB-objekt i Laholms kommun.

	ÄoH	ÄoB
Mästocka Ijughed	2	2
Hollandsbjär	4	1
Övragård	3	2
Laholmsbuktens sanddynsreservat 1	1	1
Björsåkra-Bölinge	2	1
Ingvarsbygget		1
	12	8

Klass 1-objekt

13 ÄoB-objekt i Laholms kommun ingår i tidigare ÄoH-objekt som bedömts till högsta naturvärdesklass. Ett av dessa, Ekered 2 (objektnummer 5BA-500), är inte längre aktuellt. Området ligger i Hasslövs socken och är en träd- och/eller buskbärande hagmark. Skogaby backar (objektnummer FFF-OMG) är restaurerbart. Detta område ligger i Veinge-Tjärby slättbygds socken och har floravärden i form av slättegubbe och hårginst kvar. I figur 35 nedan ses hur det gått med arealen klass 1-objekt i Laholms kommun. Arealen är hämtad från ÄoB-inventeringen.

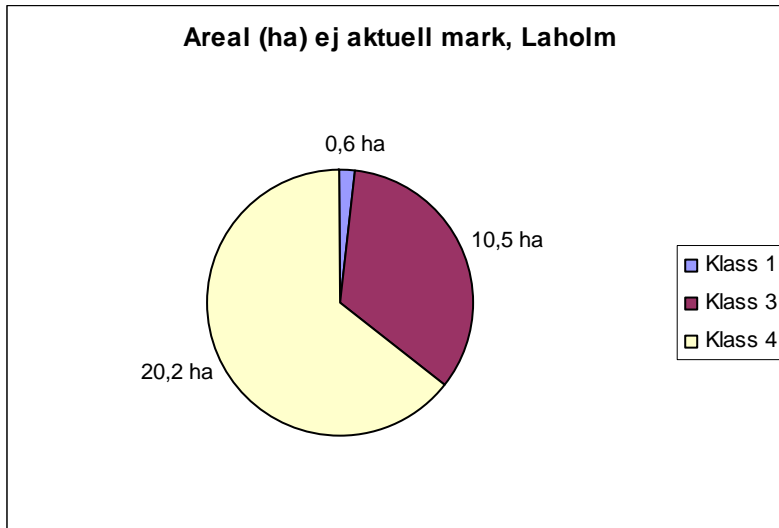

Fig. 35. Diagrammet visar vad som hänt med klass 1-objekten i Laholms kommun. Arealen är hämtad från ÄoB-inventeringen.

Ej aktuella

13 ÄoH-objekt i Laholms kommun är inte längre aktuella eftersom de förlorat sina värden. Dessa objekt har genom delning gett upphov till 15 ÄoB-objekt. Även i Laholms kommun har

arealen minskat men som i fallen med Halmstads och Hylte kommun beror detta troligen på att man i den första inventeringen tog med stora ytor som sammanband de områden vilka innehöll de egentliga värdena. Många ÄoH-områden som inventerades var i ganska dåligt skick redan vid den första inventeringen, vilket kan ses i nedanstående diagram (fig. 36) där majoriteten av arealen tidigare tillhört klass 4 – ”område med visst värde”, den lägsta naturvärdesklassen.

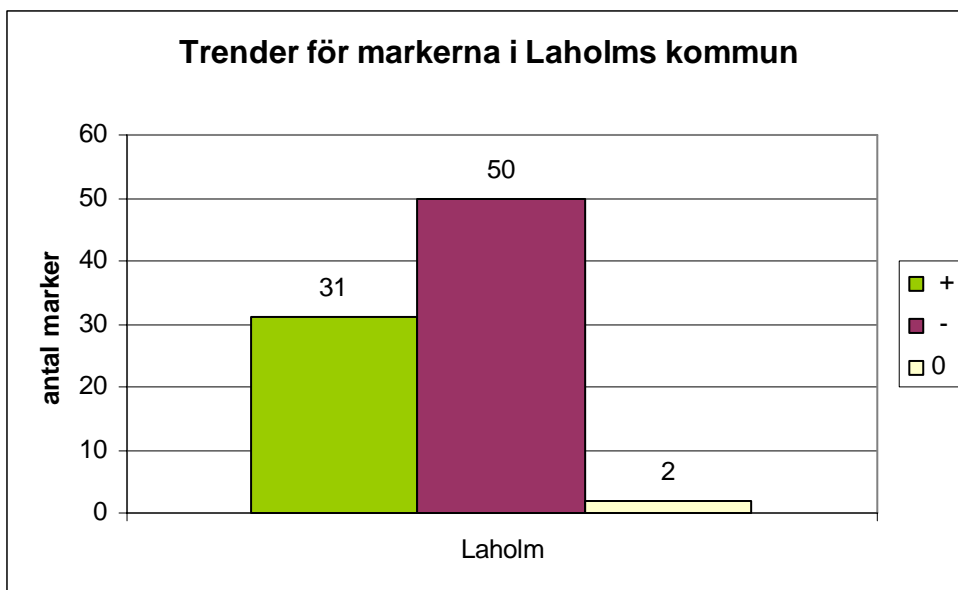

Fig. 36. Diagrammet visar arealen ej aktuell mark i Laholms kommun (31,3 ha). Arealen är hämtad från ÄoB-inventeringen. Den största andelen av objekten har tidigare tillhört klass 4, lägsta naturvärdesklass, följt av klass 3. En mindre andel har tidigare tillhört högsta naturvärdesklass.

Trendvisning

En trendvisning för objekten i Laholms kommun genomfördes på samma sätt som för de andra kommunerna. En ökad hävd och minskad krontäckning har bedömts som positivt för marken, medan de omvända förhållandena bedömts som negativ påverkan på markens utveckling. För mer detaljerade bedömningsgrunder, se stycket om trendvisning för Kungsbacka kommun samt tabell 3 i samma stycke.

50 objekt i Laholms kommun uppvisar en negativ trend medan 31 objekt har en positiv utveckling. För två av objekten har hävdsituationen och krontäckningen inte förändrats (fig. 37). Arealen har inte beaktats i utvärderingen utan stapeldiagrammet visar endast på antalet objekt.

Fig. 37. Utvecklingen för markerna i Laholms kommun. 31 marker har en positiv utveckling medan 50 marker uppvisar en negativ utveckling. Två marker har oförändrad hävd och krontäckning. Arealen har inte beaktats i utvärderingen.

Utstickande exempel

Följande uppgifter är tagna från Tuva och är inte ett direkt resultat från jämförelsen mellan ÄoH och ÄoB. Man kan ändå sluta sig till att siffrorna visar en generell trend som troligen skulle kunna gälla även för ÄoH-objekten i respektive socken.

Knäred

Totalt inventerades 56 marker i Knäreds socken vid ÄoB-inventeringen. Den sammanlagda arealen av dessa marker uppgår till 109,3 ha. 49 objekt med en sammanlagd areal på 96,5 ha räknas som värdefulla medan 2 objekt (6 ha) är restaurerbara. 5 objekt (6,8 ha) är inte längre aktuella, vilket betyder att dessa marker är ganska små och få i förhållande till de värdefulla markerna. Knäred har många små marker vilket är positivt om man kan samordna höutbyten mellan gårdar för att öka biodiversiteten och det genetiska utbytet mellan markerna.

Veinge skogsbygden

I Veinge skogsbygds socken har 12 objekt inventerats med en sammanlagd areal på 74,1 ha. Här finns inga marker som tillhör kategorin "ej aktuellt" medan 2 objekt med en areal på totalt 0,5 ha är restaurerbara. Detta betyder att återstående 10 objekt är värdefulla och har en areal på 73,6 ha. Inom denna socken ligger delar av Mästocka ljunghed som tillhör klass 1 i ÄoH-inventeringen. Detta stora område är en av Hallands bäst bevarade ljunghedar och har ett mycket högt biologiskt värde vad gäller flora och fauna.

Ränneslöv

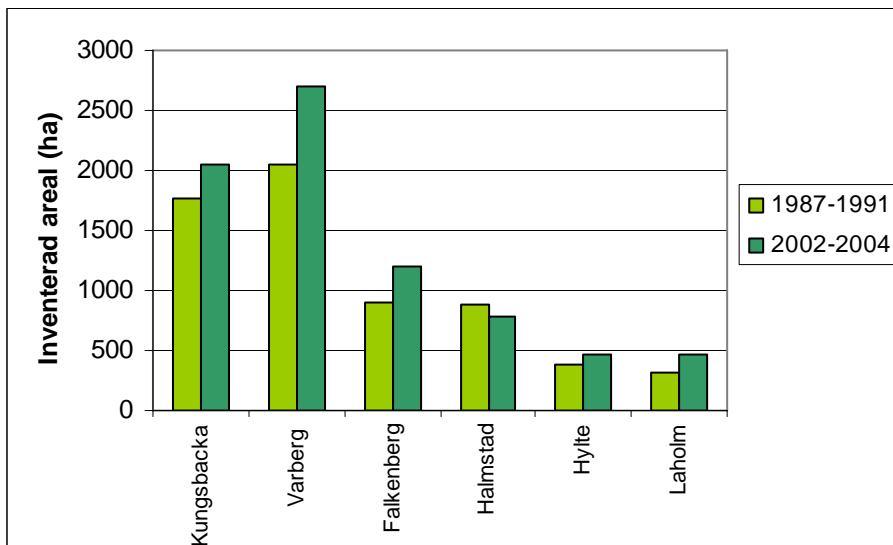
16 marker har inventerats i Ränneslövs socken. Dessa har en areal på 24,6 ha. Inget av ÄoB-objekten var restaurerbart medan 7 objekt (14,5 ha) ej längre var aktuella. 9 objekt med en sammanlagd areal på 10,1 ha räknas alltså som värdefulla, vilket betyder att arealen mark som helt tappat sina värden är större än den återstående värdefulla marken. De marker som är kvar är få och ganska små och därmed hotade.

Sammanfattning av jämförelsen

En exakt jämförelse av dessa två inventeringar är svår att göra eftersom man använt sig av två olika metoder. Både krontäckning och hävd samt vegetations- och naturtyper följer olika system. En metod för omräkning av krontäckning har utarbetats av Lisette Fritzon, medan hävdstatusen har jämförts rakt av även om skalorna varit något olika.

Vid ängs- och betesmarksinventeringen inventerades, förutom de objekt som ingick i den tidigare ängs- och hagmarksinventeringen, alla skiften med åtgärdsplan, betesmarker med yttäckande fornlämningar och nyckelbiotoper med hävdgynnade naturtyper. Den inventerade arealen har alltså ökat (fig. 38)

Fig. 38. Inventerad areal år 1987-1991 samt 2002-2004. Arealen har ökat i alla kommuner utom i Halmstad.

Liksom för de enskilda kommunerna har en trendvisning över de jämförda objekten gjorts över hela Halland. Den visar att 373 marker har en positiv utveckling med ökad hävd och minskad krontäckning medan 471 marker uppvisar en negativ trend med minskat betestryck och ökad krontäckning. De marker som blivit ej aktuella eller är restaurerbara har saknat uppgifter om krontäckning och hävd i ängs- och betesmarksinventeringen, men eftersom de tillhör dessa två kategorier har vi räknat dem som objekt med negativ trend. Många objekt har en annan utsträckning i den senare inventeringen – en del objekt har delats upp på nya och andra har slagits samman. Därför är det endast antalet objekt och inte arealen som redovisas i diagrammet i figur 39.

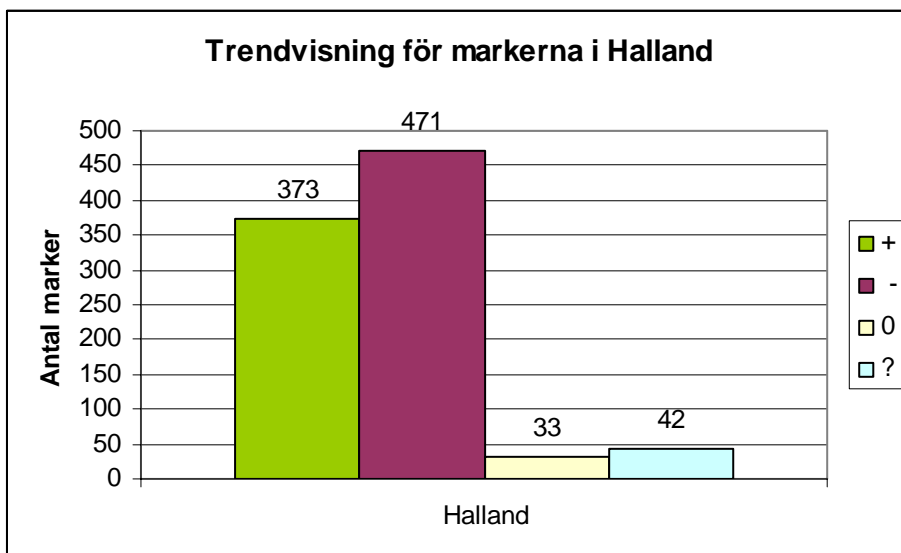

Fig. 39. Trendvisning för de jämförda markerna i Halland.

Vid ängs- och hagmarksinventeringen var arealen äng 105,3 ha medan den vid ängs- och betesmarksinventeringen var 139,3 ha. Av dessa 139,3 ha består 50 ha av en mad som slås med traktor. Av arealen i övrigt är det bara 100-110 ha som verkligen slås årligen. Detta gör det svårt att säga om arealen äng verkligen har ökat eller inte. I vilket fall som helst ser man att ängsarealen är mycket liten i förhållande till betesmarken (fig. 40 och 41).

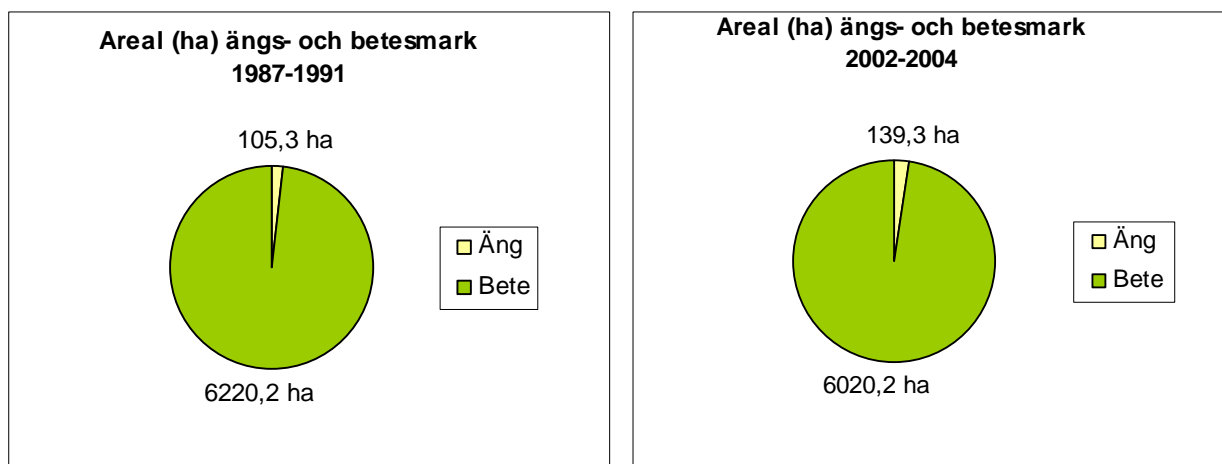

Fig. 40 och 41. Arealen ängsmark i förhållande till betesmark vid de båda inventeringarna. Ängsmarken utgör, som synes, endast en liten del av arealen.

Vid ängs och hagmarksinventeringen delades de inventerade markerna in efter naturvärdesklass där 1 var den högsta klassen och 4 den lägsta. Klass 4 kallades också för "område av visst värde". Vid ängs- och betesmarksinventeringen hade man inte samma klassning av markerna. Om en mark övergivits eller inte sköts under en tid men ändå hyste vissa biologiska, kulturhistoriska eller andra värden, noterades den som "restaurerbar". Om en mark däremot helt förlorat sina värden t. ex. genom upplöjning, schaktning, igenplantering eller bebyggelse fördes den till kategorin "ej aktuellt". Hur den inventerade arealen fördelade sig i respektive klassningssystem vid de två inventeringarna ses i figur 42 och 43.

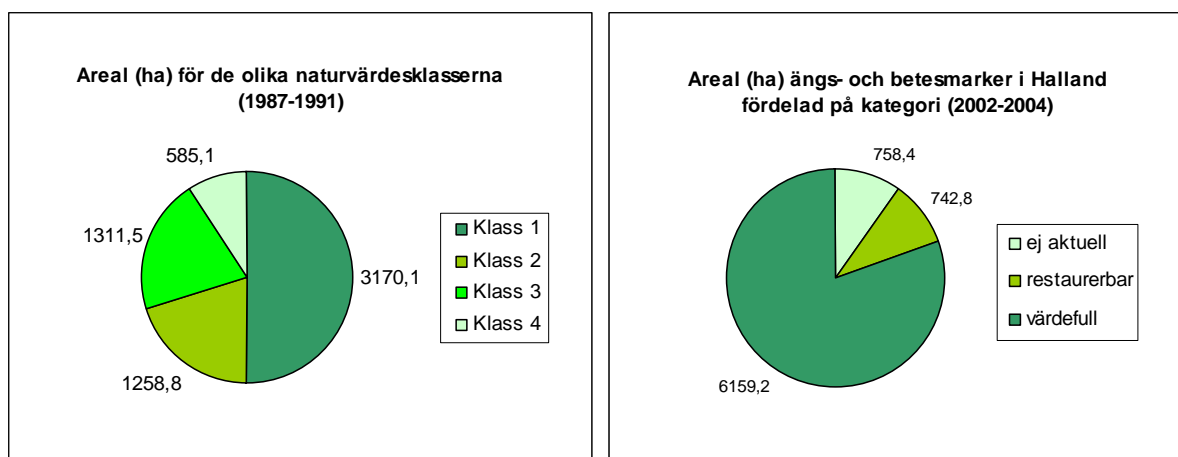

Fig. 42 och 43. Den inventerade arealen vid de två tillfällena fördelade på respektive klassningssystem.

Hur skall man då tolka ovanstående diagram från de båda inventeringarna? Både klassningssystemen och arealerna skiljer sig åt. Kan man på något sätt se om arealen värdefull mark har ökat eller minskat? Hur skall man värdera den restaurerbara marken – som mark där värdena minskat eller som mark där värden lätt återskapas? Här nedan följer tre resonemang med påföljande räkneexempel.

1) Låt oss anta att man i den första inventeringen (ÄoH) endast tog med intressanta värdefulla marker, vilket betyder att 6 325,5 ha är värdefulla. Ängs- och betesmarksinventeringens areal för värdefulla marker uppgår till 6 159,2 ha, vilket skulle betyda att den värdefulla marken har minskat med 166,3 ha.

2) En del av de inventerade markerna från den första inventeringen har förlorat sina värden och hamnat i kategorin ”ej aktuellt”. Dessa markers areal är 413,3 ha, alltså större än de 166,3 ha som såg ut att ha försvunnit i det första resonemanget. Av de 6 325,5 ha inventerad mark från den första inventeringen är det alltså nu 5 912,2 ha som är värdefull eller restaurerbar. Detta betyder att ny värdefull mark har tillkommit i den senare inventeringen, närmare bestämt 247,0 ha.

3) Den mark som är restaurerbar har inte förlorat sina värden helt utan kan fortfarande återskapas till värdefulla ängs- och betesmarker. I så fall ökar andelen värdefull mark ytterligare i länet.

Det man kan säga med säkerhet är att en betydande del av de betesmarker som inventerades i första omgången har försvunnit. Större delen av de marker som tillkommit i ängs- och betesmarksinventeringen fanns förmodligen även vid det första inventeringstillfället men förbisågs då. Av de 247 ha marker som ”tillkommit” i ängs- och betesmarksinventeringen är det ju egentligen bara de som nyrestaurerats sedan ängs- och hagmarksinventeringen som borde räknas som ”nya” marker och hur stor denna andel är vet vi ej.

Värdefull mark ÄoH: 6 325,5 ha
Värdefull mark ÄoB: 6 159,2 ha

Minskning av värdefull mark med **166,3 ha**

Areal inventerad ÄoH-mark (alla värdefulla): 6 325,5 ha
Tidigare ÄoH-mark som blivit inaktuell: 413,3 ha

Kvarvarande värdefull areal från ÄoH-inventeringen: 5 912,2 ha

Värdefull ÄoB-mark: 6 159,2 ha
Värdefull ÄoH-mark: 5 912,2 ha

Ökning av värdefull mark med **247 ha**

Areal värdefull + restaurerbar mark ÄoB: 6 902,0 ha
Kvarvarande värdefull areal från ÄoH: 5 912,2 ha

Ökning med **989,8 ha**

Som framgår här ovan är det mycket svårt att tolka resultatet eftersom metoden skiljer sig åt. Vid fortsatta inventeringar bör man därför vara noga med att använda sig av en metod som är återupprepbar och försöka att hålla sig till denna. Vid fortsatta inventeringar är det också viktigt att beakta naturtypernas och framförallt själva objektens arealer för att se om någon förändring av floran förekommit. En förändring av floran kan tyda på antingen förbättrad eller försämrad hävd, igenväxning eller förändring i markens fuktighet.

Sammanfattningsvis kan sägas följande:

- Klass 1-objekten från den första inventeringen (ÄoH) har i stort sett behållit sina värden. Endast ett fåtal har förts till "ej aktuellt" och "restaurerbart", men att marker som tidigare tillhört högsta naturvärdesklass överhuvudtaget har försvunnit är mycket oroväckande.
- De objekt som blivit inaktuella härrör till största delen från de lägre naturvärdesklasserna 3 och 4. Endast ett fåtal av de marker som hyste höga naturvärden har gått förlorade.
- Det är svårt att bedöma om arealen ängsmark har ökat eller minskat. Alla ängar slås inte årligen och 50 ha slås med traktor. Ängsarealen är i alla fall mycket liten sett till arealen betesmark.
- Över hälften av alla jämförda objekt visar på en negativ trend med ökad krontäckning och minskad hävd. Detta är på inget sätt speciellt utmärkande för Halland utan situationen ser likadan ut på flera håll i landet. Våra ängar och naturbeten är hotade av ett mer storskaligt, industriellt tänkande inom lantbruket.

Referenser

Ellman-Kareld, L. Ekstam, U. *Hävdens betydelse för vegetationens utveckling. Råshult, Stenbrohults socken, Kronobergs län.* Länsstyrelsen i Kronobergs län. 2001.

Flodin, L-Å. Hernborg, K. Håkansson, A-K. Lindfeldt, K. *Ängs- och hagmarker i Varbergs kommun.* Länsstyrelsen i Hallands län, meddelande 1991:6

Hernborg, K. *Ängs- och hagmarker i Hallands län.* Länsstyrelsen i Hallands län, meddelande 1992:11.

Hernborg, K. Lindfeldt, K. Skånes, H. *Ängs och hagmarker i Falkenbergs kommun.* Länsstyrelsen i Hallands län, meddelande 1989:11

Hernborg, K. Håkansson, A-K. Sjögren, L. *Ängs- och hagmarker i Halmstads kommun.* Länsstyrelsen i Hallands län, meddelande 1990:7

Håkansson, A-K. Sjögren, L. *Ängs- och hagmarker i Hylte kommun.* Länsstyrelsen i Hallands län, meddelande 1991:8.

Lindfeldt, K. *Ängs- och hagmarker i Kungsbacka kommun.* Länsstyrelsen i Hallands län, meddelande 1990:2

Skånes, H. Fältblanketter från inventeringen av ängs- och hagmarker i Laholms kommun (opubl.).

Internet:

<http://www.sjv.se/tuva>